KODĖLČIUS
LOPŠELIS-DARŽELIS

Ikimokyklinio ugdymo programa

„Kodėlčiukų žingsneliai“

LEIDYKLA
Lucilijus
2018

Sudarė lopšelio-darželio „Kodėlčius“ darbo grupė.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-9955-32-421-8

© Leidykla *Lucilijus*, 2018

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS ... 4
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI ... 7
III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI ... 8
IV. UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS ... 8
ANKSTYVASIS AMŽIUS, 2–3 m. ... 11
Socialinė kompetencija ... 11
Sveikatos saugojimo kompetencija ... 12
Komunikavimo kompetencija ... 13
Pažinimo kompetencija ... 14
Meninė kompetencija ... 16
IKIMOKYKLINIS AMŽIUS, 3–4 m. ... 19
Socialinė kompetencija ... 19
Sveikatos saugojimo kompetencija ... 21
Komunikavimo kompetencija ... 22
Pažinimo kompetencija ... 23
Meninė kompetencija ... 25
IKIMOKYKLINIS AMŽIUS, 4–5 m. ... 28
Socialinė kompetencija ... 28
Sveikatos saugojimo kompetencija ... 30
Komunikavimo kompetencija ... 31
Pažinimo kompetencija ... 33
Meninė kompetencija ... 35
IKIMOKYKLINIS AMŽIUS, 5–6 m. ... 38
Socialinė kompetencija ... 38
Sveikatos saugojimo kompetencija ... 41
Komunikavimo kompetencija ... 42
Pažinimo kompetencija ... 45
Meninė kompetencija ... 47
V. PLANUOJAMOS TEMOS ... 51
VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI ... 60

TAURAGĖS LOPŠELIO-DARŽELIO „KODĖLČIUS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Informacija apie įstaigą.

1.1. Tauragės lopšelis-darželis „Kodėlčius“, Tauragės rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga.
1.2. Grupė: neformaliojo švietimo įstaiga.
1.3. Tipas: lopšelis-darželis.
1.4. Adresas: Moksleivių alėja 12, LT-72288.
1.5. Tel., fax. 8 (446) 5 77 10, el. p. darzeliskodelcius@gmail.com .
1.6. Lopšelis-darželis savo veiklą pradėjo 2009 m. rugsėjo 1 d.
1.7. Įstaigoje veikia 12 grupių, į kurias vaikai skirstomi pagal amžių:
1.7.1. Ankstyvasis amžius, 1,5–3 m.
1.7.2. Ikimokyklinis amžius, 3–5 m.
1.7.3. Priešmokyklinis amžius, 6–7 m.
1.8. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Veikia 12 val. budinti grupė.

2. Įstaigos pedagogai ir kiti specialistai.

Įstaigos pedagogų kolektyvas pasižymi asmenybių įvairove: čia dirbantys žmonės įvairaus amžiaus, skirtingų kompetencijų ir gyvenimo patirties, pripažįstantys skirtingus ugdymo stilius. Tačiau visus sieja darbo motyvacija, pasitikėjimas, atsakomybė, nuolatinis tobulėjimas, atvirumas pokyčiams, gebėjimas organizuoti ugdymo procesą, atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius ir galias. Lopšelyje-darželyje suformuota pagalbos vaikui ir šeimai specialistų komanda: dirba logopedas, socialinis pedagogas, psichologas. Atsižvelgiant į šeimos poreikius ir darželio galimybes gali būti teikiamas papildomas ugdymas.

3. Vaikų ugdymo metodologija.

Lopšelio-darželio „Kodėlčius“ ikimokyklinio ugdymo programos metodologija atitinka nacionalinės ikimokyklinio ugdymo politikos ir valstybinės programos „Ikimokyklinio ugdymo gairės – programa pedagogams ir tėvams“ (1991 m., 1993 m. leidimai) nuostatas, remiasi S. Šalkauskio, A. Maceinos idėjomis, kad sudėtingame ir nuolat kintančiame pasaulyje asmenybė turi spręsti ir kritiškai vertinti įvairias problemas, gebėti suprasti visuomenei būdingus pokyčius ir aktyviai veikti. Požiūrį į vaiką ir vaikystę padėjo formuoti ir M. Lukšienės idėja, jog „asmenybės esmė – jo vertybių

sistema". Taip pat programa remiasi K. Rodžerso, A. Maslou humanistinėmis idėjomis. Lopšelyje-darželyje formuojamos šios vertybės: bendradarbiavimas, dora, savarankiškumas, pagarba, pasitikėjimas, kūrybiškumas, tolerancija.

4. Ikimokyklinio ugdymo programos ir strateginių dokumentų, atskleidžiančių šiuolaikinį požiūrį į vaiką ir jo ugdymą, sąsajos.

Ikimokyklinio ugdymo programa atliepia Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 metų nuostatas ir šių nuostatų įgyvendinimo programą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos koncepciją (2003), Gyvenimo įgūdžių ugdymo programą (2004), Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (1995), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą (2015), Tauragės rajono savivaldybės strateginio 2018–2020 m. veiklos plano ir Tauragės lopšelio-darželio „Kodėlčius" 2015–2018 metų strateginio plano nuostatas, Geros mokyklos koncepciją.

5. Vaikų poreikiai.

Vaikas – dėmesio centre. Ikimokykliniai metai yra be galo svarbūs tolimesnei vaiko asmenybės raidai. Šiame amžiuje susiformuoja vaiko asmenybės pamatai, t. y. formuojasi vertybių sistema, charakterio bruožai, atsiskleidžia vaiko gebėjimai ir polinkiai. Vaiko ugdymasis ir vystamasis didele dalimi priklauso nuo šeimos, joje puoselėjamų vertybių, kurias vaikas natūraliai perima. Tačiau ne mažesnę įtaką vaiko raidai turi ugdymo įstaiga ir socialinė aplinka. Siekiant darnaus vaiko ugdymosi labai svarbu, jog visos šios vaiko ugdyme dalyvaujančios grandys suprastų jo poreikius ir sudarytų sąlygas kiekvienam vaikui pagal jo galias įgyti žinių, išsiugdyti gebėjimus ir nuostatas, reikalingas tolimesniam gyvenimui. Užtikrinama vaiko teisė į ugdymąsi per žaidimą, aktyvų bendravimą, pripažįstant jo nuomonę ir teisę rinktis

- 1–3 m. amžiaus vaikams dar labai trūksta savarankiškumo, nors jie viską bando daryti patys ir trokšta būti savarankiški. Vaikai išgyvena pasitikėjimo ir nepasitikėjimo krizę. Tai labai priklauso nuo parodyto dėmesio, saugios ir artimos namams aplinkos.
- 3–4 m. vaikai yra labai judrūs, dėmesį sukaupia neilgam, dažnai keičia veiklą. Jie smalsūs, dažnai užduoda klausimą „Kas čia?" Šio amžiaus vaikai gali trykšti džiaugsmu, meile ir tuo pat metu gali būti grubūs. Stengiasi susigaudyti juos supančiame pasaulyje, bet jiems dar sunku atskirti fantaziją nuo tikrovės. Šio amžiaus vaikai lengvai prisitaiko prie pokyčių aplinkoje. Auklėtoja dažnai tampa pirmuoju šeimai nepriklausančiu asmeniu, prie kurio vaikas prisiriša. Vaikai aktyviai bendrauja su vienmečiais, bando dalintis žaislais, domisi daiktais, jų paskirtimi. Jie jau nori viską daryti patys: plautis rankas, rengtis, autis ir panašiai.
- 4–5 m. vaikai geba paprašyti pagalbos iš suaugusiųjų, kitų vaikų. Jie turi poreikį bendrauti, mokosi laikytis taisyklių, bet aklai nepaklūsta joms. Ieško sutarimo su suaugusiaisiais ir kitais vaikais. Bando būti paslaugūs, siūlydami savo pagalbą kitiems. Iškilus konfliktinei situacijai, siekia apsiginti, pasiteisinti. Šio amžiaus vaikai dar palyginti trumpai gali sutelkti dėmesį, bet susidomėję gali susikaupti ir ilgesnį laiką. Vaikai geba apibendrinti vieną ar kitą veiklą, žaidimo situaciją. Jie geba grupuoti, klasifikuoti, lyginti daiktus pagal vieną savybę. Yra labai smalsūs, dažnai klausinėja, mėgsta eksperimentuoti, tyrinėti daiktus.

- 5–6 m. vaikai mėgsta bendrauti ir žaisti grupelėmis su bendraamžiais, bet dažniausiai renkasi tos pačios lyties draugus. Jiems patinka žaisti, bet žaisdami nori laimėti, todėl dažnai keičia taisykles savo naudai. Šio amžiaus vaikams jau pavyksta ilgiau susikaupti. Ugdytiniai nesunkiai prisitaiko prie darželio dienotvarkės, supranta ateities įvykių laiką, jiems patinka žinojimas ir veiklos nuoseklumas per visą dieną, savimi rūpinasi beveik savarankiškai (prausiasi, rengiasi, tvarkosi...). Atlieka įpareigojimus ir pavestas užduotis. Domisi grožine, pažintine literatūra, TV laidomis, kompiuteriniais žaidimais. Taip pat domisi nežinomų žodžių reikšmėmis, įvairiais simboliais (skaičiais, raidėmis), noriai klausosi pasakų, mokosi eilėraščių, domisi praeities ir ateities įvykiais, bando juos palyginti.

Lopšelyje-darželyje tenkinami individualūs vaiko emociniai, pažinimo, komunikavimo, judėjimo poreikiai, sudarytos sąlygos žaisti, kurti, eksperimentuoti. Didelis dėmesys skiriamas individualiems ir specialiesiems ugdymo poreikiams (komunikacijos, socialinės, emocinės, pažintinės raidos sutrikimams), gabiems ir talentingiems vaikams.

6. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai.

Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, materialiai aprūpintose šeimose. Su vaikų šeimomis siekiama bendravimo, partnerystės ir abipusio supratimo. Nuolat ieškoma naujų bendradarbiavimo normų. Ugdymo programa parengta, siekiant tęstinumo tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pakopos. Darželio bendruomenė visuomet stengiasi laiku reaguoti į tėvų poreikius ir lūkesčius. Lopšelis-darželis yra atviras vietos bendruomenės poreikiams ir tradicijoms, aktyviai dalyvauja Tauragės miesto ar Žalgirių mikrorajono bendruomenės renginiuose, šventėse. Vaikų ugdymosi pasiekimai nuolat stebimi, vertinami, kaupiami sutarta forma ir aptariami individualiai su vaikais, jų tėvais. Vaikų pasiekimai apibendrinami ir fiksuojami kelis kartus per metus e. dienyne „Mūsų darželis“.

7. Įstaigos savitumas.

Įstaigos kultūrą, jos savitumą nusako visos bendruomenės vertybės, įsitikinimai, tradicijos. Lopšelis-darželis „Kodėlčius“ – sportuojantis darželis: nuolat įgyvendinamos įvairios kūno kultūros ir sveikatinimo programos. Vaikai aktyviai dalyvauja respublikiniuose projektuose: „Futboliukas“, „Mažųjų žaidynės“. Tradicine tapo šeimų sporto šventė, organizuojama kiekvieną pavasarį. Pedagogai bendradarbiauja su įvairių sporto šakų treneriais. Sėkmingai vykdomas socializacijos projektas „Gamtos takeliu keliaukime kartu“, sveikatingumo projektas „Sveikatos takeliu“. Dažnai ugdymo procesas organizuojamas ir kitose erdvėse: Oko miške, ūkininkų sodybose, prie Zumpės tvenkinio ar Jūros upės, Tauragės krašto muziejuje ir kitose Tauragės rajono vietose. Aktyviai vyksta bendradarbiavimas su daugeliu Tauragės ugdymo įstaigų per meninę, sportinę, pažintinę veiklą, savanorystę. Vis dažniau bendraujama su ikimokyklinėmis įstaigomis iš kitų miestų ar rajonų nauju nuotoliniu būdu – videotiltu.

8. Regiono savitumas.

Regiono savitumas sukuria puikią erdvę ugdymo proceso tikslams įgyvendinti, nes Tauragė – nedidelis, tačiau gražus ir išpuoselėtas miestas, išsidėstęs ant Jūros upės kranto vakarinėje Lietuvos dalyje. Pats miesto pavadinimas – sudurtinis žodis, užmenantis mįslę apie tauro ragus. Su jais siejamas ir Tauragės pavadinimo atsiradimas. Čia daug įdomių ir reikšmingų vietų: Tauragės pilis, Martyno Mažvydo evengelikų-liuteronų, Švš. Trejybės bažnyčios, Tauragės pašto stoties kompleksas, Banko rūmai, parkas prie Jūros upės, Taurų nuotykių parkas, Pagramančio apylinkės su piliakalniu ir Lakštingalų slėniu, atodangomis ir t. t. Lopšelis-darželis „Kodėlčius" įsikūręs Žalgirių mikrorajone, šalia Zumpės tvenkinio ir Oko miško, kur galima sėkmingai įgyvendinti patirtinį vaikų ugdymą.

9. Programos įgyvendinimo sąlygos:

- Kryptingas, personalizuotas ugdymo proceso planavimas.
- Ugdymosi tikslai orientuoti į vaiko galias, poreikius ir interesus, amžiaus ypatybes.
- Saugi ir motyvuojanti ugdymo aplinka.
- Vaiko pasiekimų (pažangos) vertinimas, keliant realistinius ugdymosi tikslus, atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius.
- Ugdymosi metodai, skatinantys individualią ir bendrą vaikų veiklą grupėse.
- Ugdymasis per žaidimus, įtraukiantis realaus gyvenimo patirtį, keliantis naujus iššūkius vaikams.
- Veikla, atliepianti vaiko pomėgius, gyvenimo bendruomenėje ir pasaulyje ypatumus, įgalinanti įsitraukti ir šeimą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Prieinamumo ir diferencijavimo.

Ugdymo turinys pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad vaikas nuosekliai ugdytųsi visus gebėjimus.

Visuminio ugdymo.

Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleistis visoms vaiko prigimtinėms galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

Ugdymosi per žaidimą.

Žaidimas – pagrindinė, kasdienė vaiko veikla, per kurią jis pažįsta save ir jį supantį pasaulį, mokosi bendrauti. Spontaniško žaidimo metu vaikas tyrinėja, manipuliuoja, eksperimentuoja, sprendžia problemas ir tai sudaro esminį asmeninės patirties kaupimo pagrindą.

Individualizavimo.

Pripažįstama, kad kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Remiamasi gerai susiformavusiais vaiko gebėjimais ir skatinamas naujų gebėjimų ugdymasis, pritaikant ugdymo procesą vaiko individualumui.

Tęstinumo.

Siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje ir užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui ugdytis savarankiškumo, tinkamo bendravimo su kitais, pasitikėjimo savimi, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis ir sveiko gyvenimo pradmenis.

Uždaviniai:

siekti, kad vaikas:

- visais savo pojūčiais tyrinėtų jį supantį pasaulį plėtodamas savo fizines, intelektines ir kūrybines galias;
- aktyviai judėtų, lavintų smulkiuosius ir stambiuosius kūno raumenis; mokytųsi saugaus elgesio įvairioje aplinkoje;
- mokytųsi bendrauti taisyklinga kalba, tinkamai bendrautų su bendraamžiais ir suaugusiaisiais;
- ugdytųsi socialinius įgūdžius, gebėjimą bendradarbiauti, planuoti, spręsti problemas;
- pratintųsi laikytis elementarios asmens higienos, ugdytųsi savarankiškumą ir sveikos gyvensenos pradmenis;
- siektų gamtą tausojančio elgesio;
- drąsiai ir savitai reikštų savo išgyvenimus ir įspūdžius įvairiomis meninės raiškos priemonėmis (daile, muzika, šokiu, vaidyba).

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo(si) turinio modeliavimas.

Ugdymo(si) turinys – į vaiko kompetencijų (vertybinių nuostatų, gebėjimų, žinių ir patirties) ugdymą(si) orientuota tematika, vaiko veiksenos ir veikla, jo pasaulio pažinimo ir saviraiškos būdai, ugdymo(si) medžiaga. Ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas pagal kompetencijų sritis (komunikavimo, pažinimo, sveikatos saugojimo, meninė ir socialinė kompetencija). Ugdymo turinys – orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko ir grupės individualumą. Ugdymo(si) būdus ir metodus pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai, kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį: planuoti veiklą, parinkti ugdomąją medžiagą ir pan.

Ugdymosi strategijos ir metodai:

- **Dominuojanti veikla – žaidimas** (spontaniškas, individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių), atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.
- **Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką**. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

- **Ugdymasis pavyzdžiu.**

Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių.

- **Kūrybinė pedagogo sąveika.**

Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

- **Situacinis (spontaniškas) ugdymas.**

Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, probleminiais klausimais, diskusijomis.

Ugdymo(si) priemonės:

- **Ugdymo(si) aplinka** yra neatsiejama ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo programos tikslo. Kuriama aplinka sudaro sąlygas skleistis kiekvieno vaiko kritiniam ir kūrybiniam mąstymui, kūrybiškumui, vaikai skatinami patirti kūrybos džiaugsmą, spręsti problemas, reikšti savo nuomonę. Aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių (taip pat ir specialiųjų ugdymosi priemonių), skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, vaizduotę. Ugdymo aplinkoje yra įrangos ir ugdymo(si) priemonių, pritaikytų ir berniukams, ir mergaitėms. Vaikams žaisti, bendrauti sudaromos sąlygos ir už grupės ribų, panaudojamos kitos erdvės. Vaikai susipažįsta tarpusavyje, kuria bendrus žaidimus, mokosi orientuotis darželio aplinkoje.
- **Grupių baldai, įranga ir ugdymo priemonės**, grupių erdvės, kitos patalpos, žaidimų aikštelės yra patrauklios, estetiškos, saugios ir patogios. Vidaus patalpos ergonomiškos, tinkamai apšviestos, vėdinamos, jose palaikoma tinkama temperatūra.
- **Kasdieniniams gyvenimo įgūdžiams** ugdytis naudojamos priemonės stalui serviruoti, aplinkai puošti, higienai užtikrinti. Žinias ir patirtį apie sveiką gyvenseną vaikai įgyja nuolat veikdami: gamina įvairius patiekalus, susipažįsta su maisto produktais. Šiam procesui vykdyti įsigyjami daiktai, medžiagos, įrankiai, buitinė technika ir įrenginiai, knygos, plakatai, garso, vaizdo įrašai.
- **Žmogaus kūnui tyrinėti** naudojami muliažai, plakatai, didaktiniai ir stalo žaidimai, konstruktoriai.
- **Judėjimo poreikį tenkinti** padeda įrenginiai, esantys grupėje, salėje ir lauke (kompleksai su skersiniais, virvėmis, gimnastikos žiedais, kopėtėlėmis, čiuožyklomis, sūpynėmis, nameliai su kopėtėlėmis ir čiuožimo kalneliais, sveikatingumo takeliai iš įvairių faktūrų (akmenukų, pjuvenų, medžio ritinėlių, augalų labirintai ir kt.) medžiagų, krepšinio, futbolo, judriųjų žaidimų aikštelės. Lauke ir vidaus patalpose (grupėse, salėje) naudojamos sporto priemonės: kamuoliai, virvutės, batutai, paspirtukai, triratukai, dviračiai, šokdynės, rogutės, trikrepšiai, futboliuko vartai ir kt.

- **Bendravimo situacijoms kurti**, problemoms spręsti naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo, konstrukciniai žaidimai, siužetinių žaidimų atributika. Kuriamos uždaros erdvės: dviejų aukštų nameliai, spintelių ir lentynų pertvaros, palapinės, širmos, kurios užtikrina saugų judėjimą, padeda atsiriboti nuo kitų, kai vaikui to norisi, rinktis žaidimo vietą, priklausomai nuo vidinės būsenos ar nuotaikos.
- **Kuriamos erdvės tyrinėjimams ir eksperimentams**. Naudojamos priemonės, skatinančios savaiminę vaikų veiklą, iniciatyvas, norą pažinti, atrasti. Tai „šviesos", „smėlio" stalai, smėlio dėžės kieme ir grupėje, įvairios lempos, šviestuvai, prožektoriai, didinamieji stiklai, akiniai, lupos, svarstyklės, matavimo prietaisai, garso išgavimo priemonės, cilindrai, pašto dėžutės, šviesos projektoriai ir kt. Vaikų veiklai pasitelkiamos įvairios techninės priemonės: muzikiniai centrai, telefono, kasos aparatai, mikroskopai, skaičiuotuvai.
- **Naudojamos informacinės technologijos**: kompiuteriai, interaktyvi „Smart" lenta, vaizdo kameros, fotoaparatai, planšetės. Vaikai patys ar su kitų pagalba tyrinėja, atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, padidėja jų matematinio ugdymosi galimybės – vaikai mokosi grupuoti, lyginti, apibendrinti, klasifikuoti. Grupėse įdiegtas internetas, kuriame vaikai gali ieškoti informacijos, žaisti kompiuterinius žaidimus.
- **Komunikacinei veiklai** pasitelkiamos informacinės priemonės: bibliotekėlės (pasakų, spalvinimo, užduotėlių knygos, vaikiškos enciklopedijos ir kt.), spaudiniai (plakatai, stalo, konstrukciniai žaidimai ir kt.), skaitmeninės priemonės (paruoštukai, įrašai, kompiuteriai ir kompiuterinės programos, kompiuteriniai žaidimai, ugdomieji, animaciniai filmai ir kt.), meninės raiškos priemonės (antrinės žaliavos, dailės priemonės, knygos, paveikslai, parodos).
- **Organizuojamos edukacinės programėlės** vaikams suteikia naujų įspūdžių, kurie skatina kalbėti, reikšti mintis.
- **Vaikų meninei, kūrybinei veiklai** kuriama saviraišką žadinanti aplinka. Naujos patirties vaikai įgyja lankydami parodas, teatrus, renginius, susitikdami su meno žmonėmis, stebėdami meninių kolektyvų pasirodymus. Vaikų meninei raiškai naudojamos įvairios faktūros medžiagos, dailės priemonės, muzikiniai instrumentai, garso ir vaizdo įrašai, teatro priemonės, atributika, dekoracijos erdvėms įsirengti. Priemonėms sudėti naudojamos spalvingos, estetiškos žaislų lentynos, dėžės, krepšiai.

ANKSTYVASIS AMŽIUS, 2–3 m.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Emocijų raiška ir savęs vertinimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Reaguoja į pasakytą savo vardą. Kalba pirmuoju asmeniu „aš“. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Pavadina 5–6 kūno dalis. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo emocijų išraiškas. Didžiuojasi tuo, ką turi ir gali padaryti. Pradeda naudoti emocijų raiškos būdus. Bando kontroliuoti savo elgesį. Išbando savo interesų gynimo ir konfliktų sprendimo būdus.	Apžiūrinėja savo, draugų, šeimos nuotraukas. Piešia „Mano mamytė“, „Mano tėvelis“, „Aš“, „Mano katytė“ ir kt. Apžiūrinėja emocijas paveiksluose, žaidžia emocinio intelekto žaidimą. Apkabina, paglosto draugą, kai jam liūdna, žaidžia žaidimą „Gerą darbą padaryk“. Draugauti gali ir berniukai, ir mergaitės, draugai dalijasi žaislais, padaro ką nors malonaus (dovanėlių darymas). Inscenizuoja nesudėtingus siužetus, atlieka žaidybinius veiksmus. Stebi sensorinius nusiraminimo indus, žaislus. Dalyvauja ne tik grupės, bet ir užgrupinėje veikloje (muzika, dailė, sportas).

Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Veikia savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia arba matomas netoliese. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.	Atsineša žaislą iš namų, mojuoja pro langelį, žaidžia žaidimus, mylavimus. Svečiuojasi kitoje grupėje, priima svečius savo grupėje. Dalyvauja lopšelio-darželio pramogose, šventėse, spektakliuose. Stato su draugu traukinuko trasą, vieną bokštą... Reiškia nepasitenkinimą, kai daro kitas vaikas ne taip („Nesimušk, man skauda“, „Nu nu nu“). Stebi įvairių profesijų žmonių, šeimos narių darbą, jų tarpusavio santykius. Su auklėtoja, draugais žaidžia siužetinius žaidimus „Namai“, „Kelionė“, „Kirpykla“.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Fizinis aktyvumas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Pastovi ant vienos kojos (3–4 s). Vaikščiodamas apeina arba peržergia kliūtis, eina plačia linija. Bėga kreipdamas kryptį. Lipa ir nulipa laiptais. Atsispirdamas dviem kojomis pašoka nuo žemės. Spiria, ridena, mėto kamuolį. Tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas. Įkerpa popieriaus kraštą.	Nusileidžia čiuožyne, supasi sūpuoklėse, važinėjasi triratuku. Laisvai laksto po salę, kiemą, – išgirdęs garsinį signalą sustoja arba atbėga pas auklėtoją. Ropoja, prašliaužia pro kliūtis. Bėgioja aplink kaladėlę, gulinčią ant grindų. Vaikšto, bėgioja, šokinėja kaip meška, kiškutis, lapė, šuniukas, kačiukas. Ridena kamuolį taikydamas į kėglius, išdėliotus ant žemės. Atsuka, užsuka įvairaus dydžio dangtelius. Žaidimas „Pasakyk, kuo tu vardu“ (su kamuoliu). Pučia, gaudo plunksneles, vatos gumulėlius. Žaidžia pirštukų žaidimus: „Šarkelė varnelė“, „Pirštukai miega“. Iškerpa popierinės saulutės spindulėlį.

Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Valgo, geria padedamas suaugusiojo arba savarankiškai. Naudojasi stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas nusirengia, apsirengia. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.	Bando savarankiškai praustis, šluostytis, rengtis. Žaidimas „Parodykime meškučiui, kaip plauname rankeles, kaip šluostome jas“, „Lėlytė eina į lauką“. Imituodamas rengimosi veiksmus, žaidžia žaidimą „Jurgeli, meistreli“. Siužetinės situacijos „Mašinytės grįžta į garažą“, „Lėlytės nori miegelio“, „Kamuoliukai pavargo, nori pailsėti“. Moka naudotis stalo įrankiais, žaisti žaidimus „Kavinėje“, „Svečiuose“, „Verdu auklėtojai arbatą, sriubą, košę“. Žaidimas „Aprenk draugą“, „Padėk draugui“. Eilėraštukų klausymas „Mano batai buvo du“, R. Kašausko „Batukai pyksta“, R. Skučaitės „Močiutės spinta“. Dalyvauja balandžio (sveikatingumo) mėnesį vykstančiuose lopšelio-darželio renginiuose. Sveikatos valandėlės.

Komunikavimo kompetencija

Sakytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Klausymas Klausosi skaitomų, pasakojamų kūrinėlių, naujų žodžių. Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. **Girdimasis suvokimas ir foneminė klausa** Įvykdo vienos dalies instrukciją. Supranta atsisveikinimą, pasisveikinimą. Parodo 4 paminėtus asmenis. Žino 20 žodžių reikšmę. Supranta paprastus pasakojimus. Pakartoja 2–3 skiemenų eiles, kai skiemenys vienodi. Kartoja neilgus eilėraščius ar skaičiuotes. **Kalbėjimas** 3–4 žodžių sakiniais kalba, klausinėja apie save, savo norus, poreikius. Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. Kartu su suaugusiuoju dainuoja daineles, deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas. Sako „ačiū“, „prašau“.	Klausosi pasakų „Pagrandukas“, „Ropė“, „Pirštinė“, istorijų apie Kakės Makės nuotykius. Įvardija aplinkos garsus (laikrodžio tiksėjimą, tekančio vandens, automobilio, lėktuvo ir pan.). Sukelia garsus (beldžia, ploja, glamžo popierių ir kt.) Mėgdžioja gyvūnų skleidžiamus garsus. Bando nustatyti garso kryptį. Suvokia gamtos, buitinius ir muzikinius garsus, gyvūnų ir žmonių balsus. Skiria nekalbinius garsus. Žaidimai, mylavimai „Virė, virė košę“, „Gydu, gydu katutes“, „Džyru, džyru“, „Mylu, mylu“... Kalbinės užduotys, keliant klausimus „Koks?“, „Kodėl?“, „Kur?“, „Kaip?“ Žaidžia žaidimus: „Atspėk, kas čia?“, „Kas pasislėpė?“, „Pirštukų pasakėlės“. Žodžių žaidimai „Pakartok“. Deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomų pasakų, eilėraštukų frazes. Kartu su auklėtoja žiūrint vaikiškus filmukus, pasakoja apie tai, ką matė ir girdėjo žodžiais ir gestais. Kartu su auklėtoja dainuoja daineles, žaidžia žaidimus.

Rašytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Skaitymas Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Pavadina matomus paveikslėlius, geba sieti juos su konkrečiais daiktais. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.	Vaikui skaitoma kelis kartus per dieną, parinkus trumpus tekstukus, kuriuose kartojasi tie patys žodžiai (vengiant vaikiškų intonacijų, teatrališkumo), skirtingai perteikiant personažų kalbą. Vaikas pavadina kiekvieną paveikslėlį, gali liesti ar laikyti su tekstu susietus daiktus. Atkreipia dėmesį į artimoje aplinkoje esančius simbolius, aiškinasi jų reikšmę.
Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis piešia vertikalias ir horizontalias linijas.	Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape. Vaikas nuolat skatinamas keverzonėmis išreikšti savo mintis, jos vertinamos pozityviai, džiaugiamasi pasiekimais. „Piešia“ mamytę, tėvelį, saulytę.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Aplinkos pažinimas. Tyrinėjimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Atpažįsta ir pavadina artimiausioje aplinkoje esančius gyvūnus, augalus, daiktus. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Žino savo ir savo šeimos narių vardus. Tyrinėja viską, kas aplinkui. Ima, judina, stebi, klauso.	Stebi save ir draugus veidrodyje. Liečia, ragauja, uodžia. Žaidimas „Atspėk, kas tai“. Žaidimai: „Padėkime lėlytei apsirengti“, „Sušukuokime lėlę“, „Pamaitinkime katinėlį“, „Kas kur gyvena?“ Pojūčių žaidimas „Liečiu, matau, jaučiu“. Renka gamtinę medžiagą (giles, kaštonus, lapus).

Skaičiavimas ir matavimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Skiria sąvokas „mažai, daug“. Geba išrikiuoti daiktus į eilę. Įsidėmi pagrindines spalvas (raudoną, mėlyną, geltoną, žalią). Vartoja daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis–mažas, ilgas–trumpas, sunkus–lengvas, storas–plonas. Supranta bokšto statymo taisykles (viršuje – mažesnės, apačioje – didesnės kaladėlės).	Rodo pirštelius, kiek turi metukų. Žaidžia žaidimą „Slėpynės“ (ieško ir randa paslėptą daiktą). Eilėraštukų klausymas „Mano batai buvo du“, „Du gaideliai“. Iš kėdučių sudėlioja, surikiuoja į eilę, pvz., traukinuką, kirmėliuką. Veria karoliukus ant pagaliuko, ant virvutės. Dalina vaišes draugams po lygiai (obuoliukus, kriaušes, morkytes). Įvairūs stalo žaidimai, naudojant geometrines figūras, įvardijant spalvas, surandant tokias pat spalvas.

Problemų sprendimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Imasi sudėtingos veiklos, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti veiklos, prašo pagalbos arba meta veiklą.	Deda mažesnį indelį į didesnį. Bando atsukti buteliuko kamštelį pats. Sudeda korteles į joms skirtą dėžutę. Stato bokštą iš kaladėlių. Žaidžia auklėtojos sudarytas problemines situacijas: „Ką daryti – atėmė žaisliuką“, „Ką daryti – neduoda žaislo“, „Ką daryti – pastūmė mane“, „Ką daryti – kaip nesušlapti kojyčių kieme?“ Kamuoliuko gaudymas atsistojus, atsisėdus, atsigulus.

Iniciatyvumas ir kūrybiškumas

Mokėjimas mokytis

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. Energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą. Sugalvoja būdų, kaip pasiekti neprieinamą, norimą daiktą. Išbando suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Reiškia savo norus, sako „ne“. Džiaugiasi tuo, ką išmoko. Atidžiai stebi, bando, mėgdžioja, klausia.	Stebi auklėtojos statomą bokštą, po to pats stato. Žaidžia įvairius stalo žaidimus, dėlioja dėliones. Gavęs naują žaislą, išbando visas jo galimybes, klausia „Kas čia?“, „Kur?“ Žaidybinės situacijos „Aš pats“ (pasiekti žaislą, paimti knygelę iš lentynėlės, atidaryti duris pačiam). Žaidybinės situacijos, kai vaikas sako „ne“ („Meškutis eina miegoti, nes nori būti didelis ir sveikas“). Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Gydytojas“, mėgdžioja suaugusiojo kalbą, veiksmus.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Muzika, šokis

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Klausosi dainų, instrumentinių kūrinėlių, aplinkos garsų, mėgdžioja suaugusiųjų balso intonacijas, dviejų–trijų garsų melodijas ir daineles. Spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Skambant muzikai ploja, trepsi, tūpuoja, barškina. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina rateliu, jų tekstą imituoja rankų ir kūno judesiais. Juda pagal muziką: žingsniuoja, bėga, apsisuka. Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ar jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų–trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.	Kartoja, mėgdžioja suaugusiųjų padainuotas nesudėtingas daineles. Spontaniškai taria, intonuoja aplinkos garsus, atskirus dainelės žodžius. Balsu intonuoja aplinkos garsus (pvz., mašinos, durų skambučio, gyvūno ar kt.). Rateliai „Katinėlis“, „Grybs, grybs, baravyks“, „Raina katytė“, „Graži mūsų šeimynėlė“ ir kt. Groja vaikiškais ritminiais instrumentais (barškučiais, pagaliukais, būgneliais). Kuria savas daineles su įvairiais garsažodžiais. Išreiškia save judesiu, identifikuojasi su ratelių ir šokių veikėjais (pvz., šoka kaip meškutė, kiškutis ir pan.). Šoka panaudodamas laisvą judesį. Dainuoja ir šoka darželio šventėse.

Vizualinis menas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Savo keverzonėse įžvelgia daiktus ir įvykius. Džiaugiasi dailės priemonės paliekamu pėdsaku ir patiriamais pojūčiaia, siekia tai pakartoti. Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maišo tešlą). Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis išreikšdamas save.	Eksperimentuoja ant įvairaus dydžio, formos, tekstūros lapo: piešia pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis, spalvotais rašikliais, tapo akvarele, guašu, štampuoja pirštais, delnais, kempine, teptukais, štampukais. Piešia pagaliuku ant smėlio, sniego; kreidelėmis ant asfalto, lentos. Eksperimentuoja išbandydamas taškymo būdus. Piešia klijais. Lipdo iš plastilino, molio, modelino, kinetinio smėlio.

Žaidimai, vaidyba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Kartoja matytus veiksmus, judesius (sūpavimus, mojavimus, kutenimo, pirštelių žaidimus ir kt.). Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Vaizduoja siužetinius elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.	Imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus. Persirengia įvairiais veikėjais: dedasi karūnas, kepures. Mėgdžioja auklėtojos, draugų vaidybinius veiksmus. Dalyvauja siužetiniuose spektakliuose. Žaidžia pirštininėmis teatro lėlėmis. Žaidimas „Atspėk, kas aš“.

Estetinis suvokimas ir meninė raiška

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Emocingai reaguoja į dainų garsus, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus. Atpažįsta girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, dailės kūrinius.	Klausosi sekamų pasakų, skaitomų eiliuotų kūrinių, apsakymų ir pan. Klausosi ir imituoja gamtos garsus. Komentuoja savo meninį darbelį.

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda vis naujus dalykus įprastoje artimiausioje aplinkoje. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Žaidžia su įvairiais žaislais, medžiagomis (skirtingų formų, tekstūros, spalvos). Tapo ant stiklo. Pučia šiaudeliais dažų dėmes „Kas tai?“ Daro siūlo (dažyto guašu) atspaudus. Žaidžia įvairius žaidimus su vandeniu, smėliu, šviesos stalu, plastilinu, sūria tešla, sniegu. Lauke su botais palaksto po balas, voliojasi sniege. Smėlio dėžėje stato smėlio pilis, dekoruoja naudodamas gamtines medžiagas (kankorėžius, smilgas, kaštonus, medžių žieves). Dalyvauja įvairiuose lopšelio-darželio projektuose, piešinių ir darbelių parodoje.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS, 3–4 m.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Savivoka ir savigarba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Pasako savo ir kito jausmus, norus. Supranta, kad kitas negalėjo matyti to, ką matė jis, nes nebuvo šalia. Mano, kad yra geras, todėl kiti jį palankiai vertina. Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis.	Žaisti žaidimus: „Mano–tavo“, „Mano kūnas“, „Mano žaidimai“. Pasiūlyti veiklos tyrinėjimams: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“.

Emocijų suvokimas raiška

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. Pradeda valdyti savo emocijas. Nuotaikų veideliais pažymi savo nuotaiką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Išbando įvairius konflikto sprendimo ar savo interesų gynimo būdus, atkakliai laikosi savo norų. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.	Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba). Dėlioja simbolines nuotaikų korteles. Loto „Jausmų abėcėlė“. Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs. Pasakoja, ką yra sumanęs, numatęs. Bando pats įveikti sunkumus.

Santykiai su bendraamžiais ir su suaugusiaisiais

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Lengvai atsiskiria nuo tėvų, globėjų. Pasitiki pedagogu, priima pagalbą, vykdo individualius prašymus. Žaidžia kartu su bendraamžiais. Dalijasi žaislais. Stengiasi geranoriškai bendrauti su bendraamžiais, suaugusiaisiais. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori jam patinkančio kito vaiko žaislo.	Padeda auklėtojai tvarkyti grupės žaislus. Žaidžia stalo žaidimus: „Kas gerai, kas blogai“, „Kas greičiau sudėlios“. Žaidžia kolektyvinius, siužetinius žaidimus: „Šeima“, „Statybininkai“. Mėgdžioja auklėtojos, mamos veiksmus: maitina lėlę, valo stalą, tvarko žaislus. Pasiūlyti spręsti problemas: „Dabar aš dėsiu žaislus į dėžutę, o kas man juos padavinės?“

Savireguliacija ir savikontrolė

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Sekdamas suaugusiojo ir kitų vaikų pavyzdžiu laikosi tvarkos ir žaidimo taisyklių. Yra ramus, rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka ir ritualais. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti elgesį.	Pats pasirenka žaislus, susiranda žaidimo draugų. Žaidimas „Atpažink jausmus“. Kartu su auklėtoja kuria grupės taisykles (susitarimus).

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Fizinis aktyvumas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų. Tikslingai skirtingu ritmu vaikščiodamas, bėgiodamas apeina ir peržengia kliūtis. Išlaiko pusiausvyrą eidamas nedideliu paaukštinimu. Šokinėja abiem kojom ir ant vienos, peršoka per liniją. Spiria kamuolį į taikinį. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Laipioja įvairiais lauko įrenginiais. Mina ir vairuoja triratuką.	Bėgioja keisdamas kryptį, tempą. Šokinėja abiem kojom vietoje, lengvai judėdamas pirmyn. Dalyvauja mankštose. Žaidžia žaidimus su išsisukinėjimais. Dalyvauja įvairiose estafetėse, naudodamas priemones: kaspinus, kamuolius, lankus, lazdas. Važinėja triratukais, paspirtukais.

Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Valgo ir geria savarankiškai. Naudoja stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats nueina į tualetą. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Priminus po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius ir daržoves.	Dalyvauja sveikatos valandėlėse, pramogose, įvairiuose projektuose.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sakytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Klausymas	
Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai.	Klausosi raiškios, vaizdžios, turtingos, emocingos kalbos.
Pradeda išklausyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako suaugusysis ar kitas vaikas.	
Girdimasis suvokimas ir foneminė klausa	
Žodžiuose išgirsta balsį „a“.	Skiria aplinkos ir kalbos garsus. Nurodo, kas kurį garsą skleidė. Bando girdėtą garsą pakartoti. Bando nurodyti, kur dar galima girdėti tokius garsus.
Parodo kampuotą ir apskritą daiktą, raudoną spalvą, kur didesnis, kur mažesnis, visus, kurie skrenda.	
Pradeda skirti balsius kalboje.	Žaidžia žaidimus „Kas taria?“, „Paklausyk ir parodyk“, „Kur girdėjai?“, „Klaidų taisymas“, „Taukšt pliaukšt“, „Nesuklysk“.
Supranta, kada rytas, kada vakaras.	
Įvykdo instrukciją „duok man du“.	
Žino, kuris pirštas nykštys, kuris smilius.	
Suvokia tris skirtingus nuosekliai išsakytus prašymus.	
Gali įsiminti ir pakartoti trumpus 4–6 žodžių sakinius.	
Kalbėjimas	
Kalba pats sau, kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų.	Pasakoja apie save, šeimą, dabartinę ir buvusią veiklą, esamus ir buvusius išgyvenimus, vartoja girdėtus naujus žodžius.
Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius.	Žaidžia siužetinius žaidimus.
Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius.	Kuria įvairius pasakojimus, fantazuoja.
Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedamas atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus.	
Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių.	

Rašytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Skaitymas	
Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą. Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus.	Įvairioje bendravimo aplinkoje varto žurnalus, knygas, skrajutes.
Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti.	Atsako į klausimus apie tai, ką „perskaitė“.
	Žiūrint paveikslėlį skatinamas pasakoti, kas ką daro, ką kalba ir pan.
Rašymas	
Domisi ne tik rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (kompiuteriu ir kt.).	Vaiko aplinka papildoma įvairiais rašikliais, sudaroma galimybė pažinti kompiuterį.
Raidėmis ir simboliais pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.	Vaikas skatinamas keverzonėmis užrašyti savo vardą, pavardę, norus, pasirašinėti po dailės darbeliais ir kt.
Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo raidžių elementai ir raidės.	Veria vardo, pavardės raidžių karolius. Ieško aplinkoje žodžių, kuriuose yra jo vardo raidės.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Aplinkos pažinimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Išvardina gyvenamosios vietos objektus.	Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Mašinų remontas“ ir pan.
Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę.	Pasakoja, kur gyvena, bando apibūdinti, kaip atrodo namų aplinka.
Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje.	Pastebi netinkamus daiktus savo aplinkoje, parodo ir pasako, kas naujo atsirado, ko nebėra.
Pastebi ir pasako pagrindinius augalų ir gyvūnų požymius.	Skiria ir pavadina pagrindines augalo dalis (lapai, žiedai), pastebi gyvūnų išskirtinius bruožus (kailis, uodega...).
Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus ir augalus.	Pastebi ir pasako, kad šiandien lyja lietus, šviečia saulė, džiaugiasi spalvota vaivorykšte.
Žino metų laikus ir jiems būdingus požymius.	

Tyrinėjimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Tyrinėja gamtinę ir daiktinę aplinką.	Stebi, kas atsitiks judinant daiktus (pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant). Tyrinėja medžiagų savybes: sušlapina, plėšia, minko ir pan. Žaidžia su balansinėmis svarstyklėmis, išbando magneto galimybes, tyrinėja daiktus ant šviesos stalo, tyrinėja kinetinio smėlio savybes.

Skaičiavimas ir matavimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Pradeda skaičiuoti daiktus ir lyginti kelių daiktų grupes pagal daiktų kiekį jose. Vartoja kelintinius skaitvardžius: pirmas, antras. Grupuoja daiktus pagal išorinius požymius. Lygina įvairių dydžių daiktus pagal išorinius požymius (ilgį, plotį, storį, aukštį ir kt.). Padalina daiktus po lygiai. Supranta, kad pridedant daiktus jų skaičius grupėje didėja, o paimant – mažėja.	Skaičiuoja savo pirštelius, žaisliukus. Žaidimuose taiko skaičiuotę „Pirmas–antras“. Grupuoja daiktus pagal spalvą, formą, dydį, kiekį, bando kombinuoti, sugrupuoti. Jungia įvairių spalvų, pločio, ilgio juosteles į žiedus, sujungia, taip „augindamas“ erdvines formas, stebi smėlio laikrodį. Žaidžia rūšiavimo žaidimus su skirtingo kiekio detalėmis.

Mokėjimas mokytis

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Siūlo žaidimų idėjas. Domisi aplinka – klausinėja. Žaidžia kūrybiškai. Džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Bando pakeisti, pajvairinti žaidimą (įtraukti naujus veikėjus, koreguoti veiksmus). Taiko įvairius informacijos paieškos metodus – knygų „skaitymas“, aplinkos tyrinėjimas, klausinėjimas. Žaisdamas mėgina improvizuoti, prisitaikyti, įsitraukti į žaidimą (pagal žaidimo tematiką susikuria sau personažą ir pan.) Giriasi: „Pažiūrėk, aš moku nušokti“. Ir nušoka nuo laiptelio

MENINĖ KOMPETENCIJA

Meninė raiška. Muzika ir šokis

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Emocingai atlieka klausomus kūrinius (vaikiškas daineles, instrumentinius kūrinius) – ploja, trepsi, džiaugiasi. Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos, aplinkos garsus, vokalinius kūrinius, atliepia jų nuotaiką, keliais žodžiais juos apibūdina. Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono autorines ar liaudies dainas. Dainavimą palydi imitaciniais ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greitai, lėtai). Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, gyvatėle, trepsi, ploja, sukasi po vieną ir po du, žaidimų tekstą imituoja rankų ir kojų judesiais. Šoka trijų–keturių judesių šokius (eina, pritupia, pasisuka, bėga ir kt.) Šoka spontaniškai kurdamas. Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų elgsenos) šokamuosius žaidimus, mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.	Klausosi vaikiškų dainelių, gamtos garsų, trumpų instrumentinių kūrinių ir atlieka juos kūno judesiais ir instrumentais (pvz., klausydamas polkos, ploja, barškina barškučiais, groja būgneliais, klausydamasis lopšinės – supa žaislus). Dainuoja nesudėtingas lietuvių liaudies (pvz., „Vijo lizdą pelėda“, „Tindi rindi riuška“, „Rida da“) ir autorines dainas. Dainuoja garsiai, tyliai, lėtai, greitai ir klausosi savo balso skambėjimo. Apžiūri instrumentus, kuriais groja. Klausosi jų skambėjimo. Ritmiškai pritaria barškučiais, būgneliais. Eina ratelius, žaidžia muzikinius žaidimus atlikdamas imitacinius judesius pagal žaidimo turinį ar eina, bėga rateliu, sukasi vietoje po vieną ar po du, atlieka kitus judesius. Kartu su auklėtoja eina, bėga rateliu, įterpdamas imitacinius judesius, kuriais perteikia trumpą istoriją (pvz., gėlės gyvenimas nuo sėklos, daigo iki žiedo – pasėja, dygsta, auga, žydi). Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus (pvz., „Skrido uodas“, „Šiaudų batai“, „Rudenėlis žemėn krito“ ir kt.).

Dailė. Vizualinė raiška

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, geometrines ir laisvas formas, spalvas. Eksperimentuoja dailės priemonėmis atrasdamas spalvas. Spauduoja įvairiomis priemonėmis, lipdo nesudėtingas formas.	Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis. Eksperimentuoja maišydamas spalvas, atranda naujus atspalvius. Spauduoja įvairiomis pedagogo ar paties aplinkoje rastomis ir pritaikytomis priemonėmis. Geba eksperimentuoti su plastilinu, moliu, kinetiniu smėliu.

Vaidyba ir žaidimai

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus. Kuria dialogą tarp veikėjų.	Žaidžia – vaidina trumpas sceneles pagal literatūrinius, muzikinius siužetus. Žaidžia stalo teatrą, kuria veikėjų dialogus. Žaidžia pantomiminius žaidimus. Bando atlikti nesudėtingus tautosakos kūrinėlius, deklamuoti trumpus eilėraštukus.

Estetinis suvokimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Džiaugiasi menine veikla, nori šokti, dainuoti, vaidinti. Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo meninius įgūdžius. Reaguoja į kitų vertinimus. Grožisi gamtos spalvomis, garsais.	Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Kalėdos, Pusiaužiemis, Užgavėnės, Velykos, Šeimos šventė ir kt.). Pasakoja savo įspūdžius apie klausytą muziką, stebėtą vaidinimą, vizualaus meno kūrinį, komentuoja spalvas, formas, turinį, gali paaiškinti, kokie veikėjai dalyvavo, kas atsitiko vaidinime. Išreiškia nuomonę apie savo ir grupės draugų meninę veiklą. Klausosi gamtos garsų mėgdžiojimo (vėjo ūžesys, griaustinio dundėjimas, miško ošimas ir kt.). Stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais.

Kūrybiškumas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Įžvelgia naujas įprastų daiktų savybes. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes.	Eksperimentuoja ant įvairaus formato balto ir spalvoto popieriaus (sauso ir šlapio) pirštu, teptuku, šiaudeliu, sagute, trintuku. Savo darbelį papildo audinio skiautelėmis, siūlais, sėklomis, džiovintais augalais. Panaudoja kasdien turimus daiktus pagal kitą paskirtį, iš daiktų sukuria savo, naują, produktą.

Iniciatyvumas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą (susidomėjęs) Susidūręs su kliūtimi, bando ką nors daryti kitaip, siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.	Veikia šalia kitų, netrukdo aplinkiniams, stengiasi draugiškai bendrauti, liūdi, kai nesiseka, bando įveikti sunkumus, iškilusias problemas, prašo pagalbos, patarimo. Grupuoja daiktus tam tikra tvarka, gali padėti suaugusiesiems tvarkyti kambarius ar dirbti kitus darbus.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS, 4–5 m.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Savivoka ir savigarba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Supranta, kad buvo kūdikis, yra vaikas ir visada bus tas pats asmuo užaugęs (vyras ar moteris). Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis, ir kaip jaučiasi, ko nori kitas. Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. Apibūdina savo išvaizdą, kalba apie šeimą, draugus. Siekia kitų dėmesio, palankaus vertinimo.	Žaidžia žaidimus, kuriuose vaizduoja tai save, tai ką nors kitą, save praeityje arba ateityje. Stalo žaidimai „Kas gerai ir kas blogai“, „Jausmų abėcėlė“, „Atpažink jausmus“. Žaidžia žaidimą „Kas mane pagirs?“ Įsivertina savo elgesį naudodamas „Gerų poelgių kraitelę“, „Gerumo medį“, „Šviesoforo“ metodą. Kartu su tėveliais kuria „Šeimos medį“, „Šeimos šūkį“. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, kuriose aiškiai skiriamas gėris ir blogis.

Emocijų raiška ir savikontrolė

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. Apibūdina situacijas, kuriose kilo jausmai, juos išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. Pavadina pagrindines emocijas. Primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos ir susitarimų. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus ir jų pasekmes.	„Jausmų knygelių“ skaitymas. Įsivertina savo elgesį naudodamas „Gerų poelgių kraitelę“, „Šviesoforo“ metodą. Žaidžia „Taikos ratelį“. Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pykti. Pokalbiai apie savijautą „Ryto rate“. Kartu su auklėtoja kuria grupės elgesio taisykles.

Santykiai su bendraamžiais ir suaugusiaisiais

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Draugams siūlo savo žaidimų idėjas, sumanymus. Padeda kitam vaikui. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus, įtraukia suaugusįjį į bendrą veiklą.	Žaidžia kolektyvinius žaidimus. Klausosi patarlių ir priežodžių, bando suprasti jų prasmę. Žiūri animacinius filmus. Kuria „Draugystės“ plakatą, piešia geriausio draugo portretą. Pats sugalvoja žaidimą ir pakviečia kitus žaisti. Dalyvauja projekte „Be patyčių“. Kuria grupės taisykles, dalyvauja grupės žaislų tvarkyme.

Problemų sprendimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema, norėdamas ją įveikti, ieško tinkamų sprendimo būdų. Stebi savo veiksmų pasekmes. Bando sunkumus įveikti pats, tariasi su kitais, nepasisekus samprotauja, ką daryti toliau, kitaip, prašo suaugusiųjų pagalbos.	Žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus: „Kaip pereiti gatvę?“, „Susirgo“ ir pan. Bando su auklėtoja įvardinti pasekmes „Kas bus, jeigu...“ Sprendžia problemines situacijas „Ką daryti – patarimai draugams“. Taiso sugadintą žaislą, suplėšytą knygutę.

Iniciatyvumas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas su kitu ir draugais. Pereina nuo pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei. Bando pats įveikti kliūtis veikloje, nepavykus kreipiasi į suaugusįjį pagalbos. Kūrybiškai taiko įprastus daiktus, priemones. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, veikimo būdų.	Piešia „Mano diena“ (atsispindi, ką vaikas ketina veikti per dieną). Sprendžia auklėtojų sudarytas problemines situacijas – teikia pasiūlymus. Apibrėžia savo rankos plaštaką, pasirenka ir priklijuoja paveikslėlius, žyminčius, ką gali nuveikti darželyje ir kieme, – „Mano gerosios rankytės“. Sudaromos sąlygos vaikams pasiūlyti įdomios veiklos idėjų, sumanymų vaikų grupelių veiklai. Atlieka užduotėles, ugdančias mąstymo lankstumą, kūrybiškumą, originalumą, skatinančias idėjomis pasidalyti grupėje, kad vaikai pajustų, jog originalūs atsakymai ir mintys yra vertinami.

SVEIKATOS KOMPETENCIJA

Fizinis aktyvumas. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu. Juda vingiais greitėdamas ir lėtėdamas. Šokinėja vietoje ar pirmyn, šokinėja per šokdynę. Šokinėja abiem ir viena koja, nušoka nuo paaukštinimo, įveikdamas kliūtis. Eina ant pirštų galų, siaura linija, gimnastikos suoleliu. Mina ir vairuoja dviratuką. Dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Valgo tvarkingai, skalauja burną, valo dantis. Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. Apsirengia ir nusirengia, tvarko savo rūbelius, apsiauna ir nusiauna batus. Žino apie pavojingus daiktus. Gali sutvarkyti savo žaidimo vietą. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais (veria ant virvutės sagas, užsega ir atsega jas). Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.	Dalyvauja mankštose, žaidimuose, skatinančiuose vaikščioti ant pirštų, kulnų, siaura linija. Žaidžia judriuosius žaidimus „Raganėle, pamotėle“, „Gandras ir varlės“, „Žuvys ir tinklas“ ir kt. Dalyvauja linksmosiose estafetėse. Dalyvauja sporto šventėse, pramogose. Važinėja paspirtuku, dviratuku. Žaidžia stalo žaidimus „Sveikas maistas“, „Auk sveikas“, „Sveiko maisto piramidė“ ir kt. Karpo paveikslėlius iš reklaminių žurnalų. Kalba, diskutuoja apie pieno, mėsos, vaisių ir daržovių naudą. Kartu su tėveliais kuria „Sveikuolių receptus“. Dalyvauja projektuose, sveikatos valandėlėse, pokalbiuose apie pavojingus daiktus. Žaidžia žaidimą „Saugių žodžių piramidė“. Žaidžia pirštukų žaidimus „Pirštukai miega“, „Kas namelyje gyvena?“, „Šitas pirštukas nori miegelio“ ir kt. Brėžia įvairias linijas, pieštuku apveda daiktus.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sakytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Klausymas Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi įrašų. Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. **Girdimasis suvokimas ir foneminė klausa** Parodytą skaičių įsidėmi minutei. Supranta sąvokas „daugiau“, „daugiausia“, „storas“, „plonas“, „liesas“, „kreivas“. Pradeda skirti izoliuotus priebalsius iš kitų priebalsių, prireikus juos randa tarp kitų izoliuotų garsų. Pradeda pakartoti 2–3 skiemenų eiles, kai skiemenys eilėse skirtingi. Suvokia pasakytą absurdą, nesąmonę. Parodo išvardintas profesijas paveikslėliuose. Geba įsiminti ir pakartoti 8 žodžių sakinį. Skiria paronimus (besiskiriančius vienu garsu žodžius). **Kalbėjimas** Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, kalba apie ankstesnius įvykius. Kalbėdamas žiūri į akis. Pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, kalbasi apie matytus filmukus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius, prieveiksmius, prielinksnius ir kt.). Išskiria pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštukus, inscenizuoja. Deklamuoja eiliuotus skaitomų pasakų intarpus.	Pakartoja tris skiemenis, kurie skiriasi vienu garsu (na-ta-ka, pa-pu-po, sa-se-sė ir pan.) Žaidžia žaidimus „Aukštyn–žemyn“, „Šuniukas Sargis“. Skiria fonemas. Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą savo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Su atpažintu garsu sugalvoja naujų žodžių. Žaidžia žaidimą „Kokį garsą išgirdai“, „Sugedęs telefonas“. Pasakoja apie save, savo šeimą: pasako savo vardą, pavardę, amžių, kur gyvena, artimųjų vardus, kur dirba tėveliai ir kt. Komentuoja ką padaręs, ką nupiešęs. Seka pasakas be galo. Žaidžia žodžiais juos trumpindamas, įvairiai jungdamas. Pedagogo inicijuojamas kuria eilėraščius, istorijas, pasakas, jų pradžią, pabaigą, atvirkštines pasakas.

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Skaitymas Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta kai kurių aplinkoje matomų spausdintų žodžių reikšmę. Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.	Veikia grupėje, kurioje sukurta įvairi raidžių, spaudinių aplinka. Klausosi tekstukų, kuriuose žaidžiama su kalbos garsais, atspindinčiais pažįstamas raides. Sugalvoja raidėms smagius pavadinimus: A – stogelis, H – kopėtėlės ir pan., sudarydamas žodinius vaizdinius. Nuolat atkreipia dėmesį į aplinkoje esančius užrašus, simbolius, reklaminius tekstus ir pan. Ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygose. Dėlioja raidžių korteles. Žaidžia stalo žaidimą „Paveikslėliai, raidės, žodžiai“.
Rašymas Domisi spaudiniais ir supranta jų funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama ir pan.) Kopijuoja raides ir paprastus žodžius. Iliustruoja pasakas, pasakojimus, filmukus. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariai nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis. Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius.	**„Skaito“ – kuria istorijas pagal paveikslėlius.** Įvairioje veikloje kopijuoja atskiras raides, žodžius. Rašo savo vardą įvairiais rašikliais, kompiuteriu. Pasirašo savo piešinius, darbelius pirmąja vardo raide, visu vardu. Gamina lankstinukus, knygeles, sugalvoja joms pavadinimus, tekstukus. Kuria reklamas, skelbimus, kvietimus, dienotvarkę, orų prognozes. Ornamentuoja ritmiškai atkartodamas piešiamus elementus.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Aplinkos pažinimas. Tyrinėjimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Pasakoja apie savo šeimą. Orientuojasi darželio aplinkoje. Įvardija kelis gimtojo miesto objektus (miesto ar darželio pavadinimą, gyvenamąją gatvę ir pan.). Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių. Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali matyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimu, žemės drebėjimu). Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinius augalus. Domisi, iš ko padaryti daiktai, jų savybėmis. Pasako, kad su nežinomomis medžiagomis ir daiktais reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Nurodo daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų skirtybes.	Piešia save, šeimą, pasakoja apie ją. Stebėdamas fotografijas, aiškinasi, kuo panašus į savo artimuosius. Kartu su tėveliais sudaro „Šeimos medį“. Vardija šeimos narius, pasako savo vardą ir pavardę, pasako, kiek turi metų. Džiaugiasi pamatęs savo pažįstamą aplinką: darželį, namą, juos piešia. Švenčia tradicines šventes. Dalyvauja pokalbiuose apie orą, stebi metų laikų kaitos požymius. Kuria „Gamtininko kalendorių“. Žiūri filmuotą medžiagą apie gamtą, gyvūnus. Žaidžia žaidimus „Kada tai būna?“, „Valgomas–nevalgomas“. Dėlioja lavinamąją dėlionę „Gamtos reiškiniai“. Pastebi gyvūnus, jų išskirtinius bruožus. Žaidžia stalo žaidimus „Gyvūnai ir jų namai‘, „Abėcėlės gyvūnai“, „Gyvūnai ir jų jaunikliai“. Tyrinėja sėklas, stebi jų dygimą, daigo augimą. Tyrinėja, ragauja daržoves, vaisius. Aiškinasi, kaip daržovės, vaisiai naudojami maistui, kuo jie naudingi. Tyrinėja, kaip daiktai juda ir kaip juos pajudinti (pvz., pučiant, traukiant, sukant). Dalyvauja išvykose į gamtą. Dalyvauja projektuose, sveikatos valandėlėse.

Skaičiavimas ir matavimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Skaičiuoja iki 5. Skiria kelintinius skaitvardžius. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio, daiktų savybių, jų padėties erdvėje. Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Skiria ir pavadina spalvas ir kelis atspalvius. Skiria apskritimo, kvadrato, trikampio, stačiakampio formas. Grupuoja daiktus pagal formą, spalvą. Kalba apie nuotolį, atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę: siauresnis–platesnis, aukštesnis–žemesnis, lengvesnis–sunkesnis. Dėlioja daiktus didėjimo ar mažėjimo tvarka. Skiria sąvokas: „šiandien“, „vakar“, „rytoj“.	Skaičiuoja savo pirštus, žaislus, daiktus. Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Padėk daugiau arba mažiau“, „Gyvi skaičiai“. Žaidžia su kortelių žaidimais „Skaičius“, „Dydis“, „Spalva ir forma“, „Skaičiai, figūros, ženklai“. Žaidimuose taiko skaičiuotes. Spalvina traukinuko vagoną „Pasižymėjimo juostoje“, įvardina, kelintą vagoną spalvina. Karpo, spalvina trikampius, apskritimus, kvadratus. Atlieka užduotis, skatinančias mąstymo lankstumą.

Mokėjimas mokytis

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Imasi iniciatyvos įgyvendinant žaidimų idėjas. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. Spėlioja veiksmų pasekmes.	Žaidžia vis sudėtingesnio siužeto žaidimus. Pasakoja, ką veikė ir ką išmoko, pasako, ko nori išmokti. Įsitraukia į mokymąsi žaisdamas, konstruodamas, piešdamas, lipdydamas, grupuodamas daiktus ir kt. Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymą“, aplinkos tyrinėjimą, klausinėjimą, stebėjimą.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Meninė raiška. Muzika ir šokis

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Klauso gamtos garsų, trumpų vokalinių ir instrumentinių kūrinių, juos tyrinėja ir elementariai komentuoja, emocingai reaguoja į muzikos nuotaiką. Kartu su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas, jaučia ritmą, dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti, sėdėti, stovėti, kvėpuoti. Atpažįsta kai kuriais instrumentais (smuiku, būgnu, dūdelėmis, varpeliu) atliekamus ir girdėtus kūrinius. Ritminiais, melodiniais, „gamtos“, savo gamybos vaikiškais instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų elgsenos), šokamuosius žaidimus. Šoka šokius, ratelius pritaikydamas skirtingo tempo dalis	Klausosi muzikos ir gamtos garsų (pvz., klausydamas maršo – žygiuoja rateliu, lopšinės – supa lėlytę). Mėgdžioja gamtos garsus. Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo liaudies ir originalios autorių kūrybos dainas, jas imituoja. Klausosi ir instrumentinės muzikos įrašų, gyvos muzikos, papasakoja, kokia ji buvo, kokius instrumentus girdėjo. Dainuoja išraiškingai, mimika, kūno judesiais imituodamas dainos tekstą. Įvairiais ritminiais (lazdelėmis, barškučiais, šaukštais), melodiniais (molinukais, varpeliu) ar savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms. Dainuoja ir ploja savo vardą. Šoka ratelius, muzikinius žaidimus pavieniui ir poroje panaudodamas pristatomąjį žingsnelį, apsisukimo elementus. Kuria savo „šokį“. Dalyvauja darželio koncertuose, šventėse.

Vizualinis menas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Kuria spontaniškai, pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę.	Piešia draugų, mamytės portretus, gamtos vaizdus. Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, anglimi, kiaulpienių žiedais, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis, akriliniais dažais. Eksperimentuoja maišydamas spalvas ir atranda naujus atspalvius. Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe. Piešia ant netradicinių paviršių. Piešia išbandydamas žvakės panaudojimo galimybes. Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose.

Žaidimai, vaidyba

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Susikuria vaidybinę aplinką.	Kuria veiksmų siužetą iš „čia ir dabar“ pasigamintų ir aplinkoje rastų daiktų. Vaidina panaudodamas pirštukines ir pirštinines lėles. Vaidindamas sukuria savo išgalvotą pasakojimą, pasaką. Inscenizuoja trumpas pasakėles. Žaidžia stalo teatrą.

Kūrybiškumas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, veikimo būdų. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį, kūrybiškai taiko neįprastus daiktus, priemones.	Žaidimuose panaudoja kasdien naudojamus daiktus pagal kitą paskirtį. Žaisdamas persikūnija į įvairius veikėjus. Atlieka užduotėles, ugdančias mąstymo lankstumą, kūrybiškumą, originalumą, skatinančias idėjomis pasidalyti grupėje, kad vaikai pajustų, jog originalūs atsakymai ir mintys yra vertinami. Inicijuoja naują veiklą aplinkai tyrinėti. Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio) įvairaus formato, dydžio popieriaus teptuku, šiaudeliu, saga. Išbando įvairius piešimo būdus. Gamina atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles, žaisliukus.

Estetinis suvokimas

VAIKO PASIEKIMAI	VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių. Supranta ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Mėgaujasi meninės veiklos eiga, muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais.	Įsijautęs į piešimo procesą, emocingai komentuoja savo piešinį. Pajunta knygelėje vaizduojamų personažų emocines būsenas. Nusako pasakų, vaidinimų veikėjų balsų intonacijas. Apžiūrėdamas meno kūrinius, savo ir kitų darbelius, pasako savo nuomonę, kuris meno kūrinys ar darbelis patiko labiausiai ir kodėl. Trumpai grožisi gamta, sutelkia dėmesį ir pastebi spalvų ir formų, garsų darną ir įvairumą. Dalyvauja įstaigos organizuojamuose renginiuose (Kalėdos, Užgavėnės, vakarojimai ir kt.). Žiūri į įstaigą atvykusių teatro grupių spektaklius.

IKIMOKYKLINIS AMŽIUS, 5–6 m.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Savivoka ir savigarba

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Įvardija savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. Save vertina teigiamai. Supranta, kad jis buvo, yra ir bus tas pats asmuo. Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus. Pasako savo tautybę.	Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Priskiria save giminei (tetos, seneliai, pusseserės). Mokosi saugoti privatumą. Pradeda suprasti, kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.	Kartu su tėveliais kuria „Šeimos šūkį“, „Šeimos herbą“ ir kt. Ruošia kartu su auklėtoja grupės talentų dieną. Įvertina savo elgesį „Gero elgesio lentelė“. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, kuriose aiškiai skiriamas gėris ir blogis. Mokosi atmintinai patarlių, priežodžių. Susipažįsta su senoviniais daiktais.

Emocijų suvokimas ir raiška

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Apibūdina jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis. Išreiškia jausmus tinkamais būdais, neskaudindamas kitų.	Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas, bando į jas atsiliepti (paguosti, užjausti, susitaikyti, atsižvelgti į kito norus). Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas įvairiose situacijose.	Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba). Žaidžia žaidimą „Papasakok be žodžių“. Dėlioja simbolines nuotaikų korteles. Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni ir pan. Sudeda siužetus iš 2–4 paveikslėlių (geri ir blogi poelgiai). Prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus – įvardija emocijas. Dalyvauja gerumo akcijose.

Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	**BRANDESNIEMS**	
Drąsiai, mandagiai bendrauja su suaugusiaisiais. Stengiasi laikytis susitarimų. Bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. Turi draugą arba kelis nuolatinius draugus.	Pagarbiai bendrauja su suaugusiaisiais. Supranta suaugusiojo jausmus ir užjaučia. Supranta žodžių ir veiksmų pasekmes. Išklauso kitų nuomonę ir iš jos mokosi.	Kuria savo grupės taisykles. Žaidžia kolektyvinius žaidimus. Padeda tvarkyti grupės žaislus. Piešia geriausio draugo portretą. Dalyvauja prevenciniame projekte „Be patyčių“. Žaidžia stalo žaidimus. Kuria „Draugystės plakatą“. Klausosi patarlių, priežodžių, bando suprasti jų reikšmę.

Savireguliacija ir savikontrolė

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	**BRANDESNIEMS**	
Savarankiškai laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. Bando konfliktus spręsti taikiai. Sutelkia dėmesį klausyti, stebėti, veikti tiek, kiek sužadintas susidomėjimas. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose.	Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausyti, stebėti, veikti – siekia rezultato. Supranta taisyklių, susitarimų prasmę. Atsiranda savitvardos, savitvarkos pradmenys. Ieško pagalbos stresinėje situacijoje (susijaudinęs, išsigandęs ir pan.).	Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose (pvz., „Ką daryti, kai supyksti“). Kuria kartu su auklėtoja grupės elgesio taisykles. Sprendžia probleminius klausimus: „Ar geras žodis sušildo?“, „Kaip pasidalinti, kad abiem būtų gerai?“ ir pan.

Problemų sprendimas

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Pradeda matyti sprendimų pasekmes. Tariasi su kitais dėl veiksmų atlikimo. Nepasiekęs tikslo, bando keletą kartų.	Sudėtingą veiklą priima natūraliai, nusiteikęs įveikti kliūtis. Žino, ar problemą gali įveikti pats.	Ieško paveikslėliuose skirtumų. Sprendžia problemines situacijas „Ką daryti?“ Patarimai draugams. Sudarinėja veiksmų planą tikslui „Noriu sužinoti“. Žaidžia žaidimą „Labirintų keliai“. Taiso sugadintą daiktą, suplyšusią knygelę. Bando su auklėtoja įvardinti pasekmes „Kas bus, jeigu?..“ Žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus: „Kaip pereiti gatvę?“, „Susirgo“ ir pan.

Iniciatyvumas

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 M.	BRANDESNIEMS	
Plėtoja pasirinktą veiklą, ją tęsia neapibrėžtą laiką. Tariasi su kitais dėl veiksmų atlikimo. Nepasiekęs tikslo, bando keletą kartų, kreipiasi pagalbos į draugus, po to į suaugusįjį. Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą.	Nusiteikia įveikti sudėtingą veiklą. Žino, ar kliūtį gali įveikti pats. Nepatrauklią veiklą atlieka iki galo.	Sprendžia problemines situacijas, pataria draugams, teikia siūlymus. Auklėtojai pasiūlius, pasirenka veiklą kuo nors padėti grupėje, būna naudingas. Piešia „Mano diena“, ką veiks per dieną. Pasirenka ir priklijuoja paveikslėlius, žyminčius, ką gali nuveikti darželyje ir kieme.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Fizinis ugdymas. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	**BRANDESNIEMS**	
Eina ratu, poromis, atbulomis. Šoka į tolį, į aukštį. Žaidžia žaidimus su kamuoliu. Žaidžia komandomis, derindamas veiksmus. Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Laipioja lauko įrenginiais, šokinėja per virvutę. Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles. Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Padedamas suaugusiojo serviruoja ir po valgio sutvarko stalą. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika.	Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas šalia draugo. Bėga derindamas du ar daugiau judesių. Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį. Bėga ilgesnius atstumus, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, aukštį. Važiuoja dviračiu. Kerpa gana tiksliai. Sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis. Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. Savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, namuose. Savarankiškai laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos reikia riboti.	Bėgioja keisdamas kryptį, tempą. Žaidžia gaudynes su draugais. Šokinėja abiem kojom vietoje, lengvai judėdamas pirmyn. Laipioja pasviromis kopėtėlėmis, gimnastikos sienele. Rungtyniauja estafetėse. Važinėjasi rogutėmis nuo kalniuko Dalyvauja mankštose. Žaidžia orientacinius žaidimus. Šokinėja per šokdynę, lanką. Žaidžia judriuosius žaidimus. Dalyvauja sportiniuose žaidimuose, kuriuose vaikai galėtų varžytis tarpusavyje. Šokinėja per šokdynę. Dalyvauja sveikatos ugdymo akcijose, pramogose, projektuose. Rengia, šukuoja, prausia lėles. Žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas). Dėlioja paveikslėlius „Kada kaip rengiamės?“ Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose (pvz., „Kodėl reikia plauti rankas?“, „Kaip elgtis gatvėje?“). Kuria plakatus „Sveikas maistas“, „Blogi įpročiai“, „Kur kreiptis pagalbos?“ ir pan. Sužino ne tik savo, bet ir gyvūnėlių tvarkymosi, gražinimosi paslaptis. Su tėveliais kuria „Sveikuolių receptus“. Klausosi skaitomų knygelių, žaidžia loto, žiūri filmukus apie žmogui naudingus maisto produktus, rūšiuoja maisto produktus (jų paveikslėlius) į naudingus ir nenaudingus.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sakytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Klausymas Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Suvokia knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių reikšmę. **Girdimasis suvokimas ir foneminė klausa** Atlieka 3 iš karto pasakytus pavedimus. Parodo 3 giminingos sąvokos siejamus daiktus. Supranta sąvokas „greitai, lėtai“. Analizuoja skiemenis garsais. Pradeda nustatyti skiemenis, žodžius su reikiamu garsu. Parodo alkūnę, kelį, kulną. Vartoja sąvokas „vakar, rytoj“. Papasakoja ką tik girdėtą pasakojimą su detalėmis. Sugeba pakartoti 10 žodžių sakinį. Moka kalbėtis telefonu ir išgirstą prašymą perduoti suaugusiajam. Analizuoja ir žino savo vardo garsus. Pradeda garsus sieti su raidėmis. Turi elementarius žodžio garsų analizės įgūdžius (išskiria garsą žodžio pradžioje, viduryje, gale). Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę.	**Klausymas** Nepertraukdamas klausosi draugų ir suaugusiųjų kalbos, pasakojimų, samprotavimų. Klausosi TV ir radijo laidų vaikams. Klausosi ir supranta perkeltines kalbėjimo reikšmes: dviprasmybes, absurdą, humorą, fantazijas, palyginimus, žodžių daugiareikšmiškumą. Išklauso ir supranta 3–4 dalių verbalinę instrukciją. Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą, vidurį, kad jame veikia skirtingi veikėjai, kad yra tam tikra veiksmo vieta.	Žaidžia žaidimus, susijusius su pasakojimo tekstu, jį iliustruoja, inscenizuoja. Klausinėja apie tai, kas jam įdomu, negirdėta, diskutuoja su vaikais ir auklėtoja. Perduoda reikiamą informaciją kitiems. Pasakoja apie save ir savo šeimą: pasako vardą ir pavardę, amžių, kur gyvena, artimųjų vardus, kur dirba tėveliai. Kuria pasakojimus apie nekasdienius, fantastinius nuotykius, personažus, vartoja išgalvotus žodžius, kalbą. Žaidžia įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus (pvz., „kur– mur, bė–mė ir kt.).

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Kalbėjimas Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo svajones, norus, patirtį, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius, technologinius terminus. Pasakoja apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas sudėtingos sandaros žodžius. Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus (mįsles, patarles ir pan.). Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas.	**Kalbėjimas** Kalba apie tai, kas patirta įvykių eilės seka. Kalbasi apie tai, ką norėtų patirti, pamatyti, veikti. Pasakoja kelių įvykių istorijas. Pagal taisykles kalba telefonu. Kuria naujus žodžius pagal perprastas žodžių darybos taisykles. Išgirsta visus garsus žodyje ir pasako juos eilės tvarka. Deklamuoja modernius eilėraščius. Žaidžia kalba – rimais, ritmais.	Dainuoja ritmines daineles. Ieško aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu. Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides). Komentuoja, ką padaręs, ką nupiešęs, ką žaidęs. Deklamuoja. Seka pasakas be galo.

Rašytinė kalba

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Skaitymas Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą. Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse (pvz., parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus).	**Skaitymas** Gerbia ir tausoja knygas, kitus spaudinius. Supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis puslapis, autorius, pavadinimas). Atpažįsta ir pavadina keletą įvairiu šriftu parašytų raidžių (didžiosios, mažosios, spausdintinės, rašytinės). Atpažįsta ir pavadina kelis skiriamuosius ženklus (klaustuką, šauktuką, tašką). Imituodamas skaitymą, pagal knygos iliustracijas kuria pasakojimą, panašų į girdėtą skaitant. Teisingai įvardija puslapį, sakinį, žodį, raidę. Bando perskaityti trumpus jam reikšmingus žodžius (savo vardą, artimųjų vardus, adresą ir kt.).	Kasdien klausosi skaitomų knygų, kalbasi apie skaitomo teksto veiksmą, įvykius, susieja perskaitytą tekstą su savo patirtimi. Organizuojama vaiko vardo raidžių diena. Sudaromas vaiko vardo, jo artimųjų vardų raidžių abėcėlės (t. y. asmeninis vaiko raidžių žodynėlis). Atpažįsta artimiausioje aplinkoje esančius simbolinius ženklus, skaitinėja trumpas iškabas. Dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti. Iškerpa žodžius iš žurnalų, laikraščių. Žaidžia žaidimus su raidėmis, garsais.
Rašymas Supranta rašymo tikslus. Spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje esančius žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius.	**Rašymas** Piešiniuose, po darbeliais, įvairiuose laiškeliuose, pranešimuose, kvietimuose rašo atskiras raides, savo vardą, elementarius žodelius. Piešiniu, rašinėjimais, raidėmis atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. Rašo nepaisydamas žodžių darybos ir jų dėstymo eilutėje ar puslapyje taisyklių.	Kuria žodinius laiškus, telegramas, pranešimus, žinutes, sukurtą tekstą perteikia įvairiais simboliais. Kopijuoja reikiamus žodžius, raides, simbolius nuo pavyzdžių įvairiuose raidynuose, knygose, lankstinukuose, skrajutėse, žurnaluose, laikraščiuose, iškabose. Atskiras raides, žodžius, simbolius ar šiaip įdomią informaciją perrašo ar savarankiškai užrašo kompiuteriu. Ieško savo vardo raidės knygutėse, plakatuose, stalo žaidimuose.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Aplinkos pažinimas

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	**BRANDESNIEMS**	
Žino svarbią asmeninę informaciją. Domisi suaugusio žmogaus gyvenimu, jo darbais. Žino tradicines šventes. Žino savo šalies ir sostinės pavadinimus. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui. Mokosi rūšiuoti atliekas.	Domisi gamtos reiškiniais ir jų paaiškinimais (rasa, vaivorykštė, vėjas ir kt.). Domisi savo gimtinės istorija. Domisi daiktų pokyčiais (seniau ir dabar). Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti augalus, naminius gyvūnus. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai.	Piešia save, apibrėžia ant popieriaus lapo vaiko, gyvūno, augalo, savo plaštakos kontūrus. Kartu su tėveliais sudaro „Šeimos medį“. Žaidžia žaidimus: „Žemė, oras, vanduo“, „Surask tokį patį“, „Anksčiau–dabar–vėliau“, „Už–ant–po“, „Atpažink rankų porą“ ir pan. Žaidžia kūrybinius, vaidmeninius žaidimus (autobusas, biblioteka, parduotuvė, gimtadienis ir pan.). Lankosi Krašto muziejuje, J. Lankučio bibliotekos Vaikų literatūros skyriuje ir pan.

Tyrinėjimas

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	**BRANDESNIEMS**	
Atlieka trumpalaikius stebėjimus. Pasitelkia priemonių įvairovę (lupą, mikroskopą, magnetą). Analizuoja, grupuoja ir klasifikuoja daiktus pagal savybes.	Atlikęs tiriamąją veiklą daro išvadas. Žino ir suvokia tyrinėjimo saugumo taisykles. Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja schema.	Ieško atsakymo į probleminį klausimą „Kodėl?“ Kuria savo pomėgių knygeles. Ieško balansinių svarstyklių vidurio. Išbando magneto galimybes. Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo. Kuria koliažus ieškodamas detalių jungimo galimybių. Dalyvauja artimiausiose išvykose.

Kiekio supratimas ir skaičiavimas

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja iki 10-ies. Palygina daiktų grupes pagal kiekį (daugiau – mažiau). Supranta ir vartoja sąvokas „pusiau“, „į 2, 3 dalis“. Pratęsia, sukuria skirtingų požymių sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.	Padeda suprasti ryšius tarp skaičių (pvz., 6 susideda iš dviejų trejetų). Vartoja žodžius: „sudėti“, „atimti“, „kiek bus“.	Skaičiuoja savo pirštelius, žaisliukus. Atlieka problemines užduotis: „Padalink vieną pyragą visiems vaikams“, „Išrikiuok ir pasakyk, kelintas stovi kiškutis“ ir pan. Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Padėk mažiau arba daugiau“, „Gyvi skaičiai“ (susitaria dėl veiksmų, kuriuos reikia atlikti pamačius tam tikrą skaičių ir pan.). Žaidimuose taiko skaičiuotes. Pasako, kelintas atėjo į grupę.

Mokėjimas mokytis

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Drąsiai ieško atsakymų į kylančius klausimus. Kalba apie tai, ko norėtų išmokti, planuoja savo veiklą. Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose (enciklopedijose, žinynuose ar pan.).	Kalba apie mokymąsi mokykloje, jo prasmę. Analizuoja savo veiklą, kaip pavyko. Orientuojasi informacijos gavimo šaltiniuose (pokalbis, stebėjimas, knygos, internetas, televizija ir pan.). Mokosi iš kitų patirties.	Gamina plakatus: „Žinau – noriu sužinoti“, „Moku – noriu išmokti“, „Ką daryti, jeigu...“ Varto savo ir draugų meninės veiklos, kitų gebėjimų segtuvus – apmąsto, diskutuoja, vertina savo ir kitų veiklą ir rezultatus. Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymą“, aplinkos tyrinėjimą, klausinėjimą. Sprendžia galvosūkius.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Meninė raiška. Muzika ir šokis

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	**BRANDESNIEMS**	
Nurodo klausomų kūrinių nuotaiką, tempą, dinamiką. Skiria keletą instrumentų. Dainuoja sudėtingesnio ritmo melodijas, platesnio diapazono vienbalses dainas. Jas pakankamai tiksliai intonuoja. Groja 2–3 garsų melodijas vaikiškais instrumentais. Šoka sudėtingesnius ratelius su įvairiais žingsniais. Šoka improvizuotai kurdamas 7–8 judesių seką, išreikšdamas erdvės (aukštai–žemai) ir laiko (greitai–lėtai) elementus.	Pasako kai kuriuos klausytų kūrinių autorius, atpažįsta liaudiškos muzikos kūrinius. Dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu. Savarankiškai šoka po muzikinės įžangos. Kuria melodijas ir ritmus dainoms, judesius rateliams.	Klausosi įvairių stilių muzikinių kūrinių, jų fragmentų. Išklausęs kūrinį, pasakoja vaizdinius, įvardina instrumentus, atlikėjus (vaikai, suaugęs vyras ir pan.). Domisi muzikos grupėmis, atlikėjais. Dalyvauja darželio koncertuose. Kuria ritmą atsitiktiniais daiktais, panaudodamas instrumentus. Šoka ratelyje, poroje. Šoka panaudodamas pristatomąjį žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan.

Vizualinis menas

VAIKO PASIEKIMAI		VAIKO VEIKSENOS PAVYZDŽIAI
5–6 m.	BRANDESNIEMS	
Darbus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, žodžiais, skaičiais). Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis ir technikomis. Kuria pagal išankstinį sumanymą, bando nuosekliai jį įgyvendinti.	Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines priemones, technikas. Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo programomis. Drąsiai, kūrybiškai įgyvendina sumanymus numatydamas jų seką ir rezultatą.	Piešia įvairia technika, netradicinėmis priemonėmis (žvake, augalais, druska, arbata, kava, smėliu ir kt.). Tapo ant netradicinių paviršių (buitinių atliekų, gamtinių medžiagų ir pan.). Tapo vitražus. Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe. Aplikuoja „mozaikos“ principu. Ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus, elementų sekas. Kuria meninius rėmelius savo darbeliams. Piešia – kuria paveikslus ant šviesos stalo. Gamina šventines dekoracijas. Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose įstaigoje arba suorganizuotose socialinių partnerių.

Vaidyba

Vaiko pasiekimai		Vaiko veiksenos pavyzdžiai
5–6 m.	**Brandesniems**	
Improvizuoja trumpas, žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, emocines būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, drabužius teatro reikmėms.	Bendradarbiauja su kitu vaidinimo dalyviu. Improvizuoja dialogą, laikosi nuoseklios veiksmų sekos. Naudoja veikėjams charakteringas balso tonacijas, judesius.	Žaidžia – vaidina trumpas sceneles pagal literatūrinius, muzikinius siužetus. Žaidžia stalo teatrą. Išbando šešėlių teatrą. Kuria veiksmų siužetą iš aplinkoje esančių arba pasigamintų daiktų. Kuria spektakliukus draugams. Vaidina naudodamas pirštines, pirštinines lėles. Vaidindamas kuria savo išgalvotą istoriją, pasaką. Vaidina pasakėles be garso – emocijas perteikia kūno judesiais ir veido mimika. Lankosi Klaipėdos teatro ar kitų socialinių partnerių spektakliuose.

Estetinis suvokimas

Vaiko pasiekimai		Vaiko veiksenos pavyzdžiai
5–6 m.	**Brandesniems**	
Pasakoja įspūdžius apie meninio kūrinio siužetą, nuotaiką. Gėrisi savo ir kitų kūryba, palankiai ją vertina. Įvardina, kodėl gražu, patinka. Pastebi papuoštą aplinką.	Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė, kaip kūrė. Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje. Domisi kitų kūrybinėmis idėjomis, jas panaudoja savo meninėje raiškoje. Reiškia savo nuomonę apie kūrinių keliamas emocijas.	Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus. Lankosi vaikų bibliotekos ar muziejaus rengiamose parodose. Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose, muzikos mokyklos ugdytinių koncertuose, miesto renginiuose.

Vaiko pasiekimai		Vaiko veiksenos pavyzdžiai
5-6 m.	Brandesniems	
Kelia probleminius klausimus. Ieško netikėtų sprendimų, naujų idėjų. Fantazuoja, įsivaizduoja, svarsto ir diskutuoja.	Nebijo daryti kitaip. Savitai išreiškia save. Lengvai pertvarko savitas idėjas.	Eksperimentuoja su įvairaus formato, paviršiaus popieriumi, įvairių daiktų panaudojimo galimybėmis. Dailės darbelį papildo realiomis medžiagomis (džiovintais augalais, medžiaga, siūlais ir pan.). Meninės veiklos (šokio, literatūros kūrinio, muzikos) įspūdžius reiškia dailės priemonėmis. Aplikuoja iš skirtingos faktūros popieriaus, buitinių atliekų ir t. t. Kuria daugiasluoksnius kūrinius. Gamina atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles, įvairią atributiką ir dekoracijas.

V. PLANUOJAMOS TEMOS

Rugsėjis

Mažais žingsneliais vaikai iš įvairių šeimų, turintys skirtingus poreikius, gebėjimus ir galias, žengia didelio savarankiškumo link. Noras pajausti žaidimo malonumą jungia vaikus į grupę – žaidžiant kuriami planai, kyla ginčų, ieškoma kompromisų, kuriamos taisyklės. Taip mokomasi bendrauti ir bendradarbiauti. Kita dalis vaikų sugrįžta po vasaros atostogų, jie pilni įspūdžių ir trokšta pasidalinti su draugais, auklėtojomis.

Tikslas. Susipažinti su grupės, darželio patalpomis, jose esančiais daiktais, grupės draugais, darbuotojais, lauko aplinka. Pasidalinti vasaros įspūdžiais.

Uždaviniai:

- Sėkminga adaptacija naujoje aplinkoje, laikytis sutartų taisyklių, tvarkos.
- Kurti šiltą mikroklimatą grupėje, bandyti spręsti kylančias santykių problemas, mandagiai bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje, padėti draugui.
- Kūrybingai naudoti grupėje esančius daiktus, žaislus, kitas priemones.
- Pratintis klausti be įtampos, ieškoti informacijos.
- Laikytis dienos režimo.
- Sužinoti apie pavojus aplinkoje, pratintis veikti drauge grupėje.

Siūlomos temos:

- „Labas, darželi!“
- „Mano pasaulis“
- „Aš, mano šeima ir draugai“
- „Aš pasaulyje ne vienas...“
- „Aš ir mano draugai darželyje“
- „Žaislų pasaulyje“
- „Esu nepaprastas ir įdomus“
- „Daiktai aplink mane“
- „Mano grupės susitarimai“
- „Pavojai aplink mus“
- „Mes mergytės ir berniukai“
- „Rudens dirbtuvėje“
- „Mažos rankytės daug darbelių padaro“
- „Po kopūsto lapu“
- „Vasaros atostogų įspūdžiai“
- „Būk saugus ir matomas gatvėje“
- „Sveikas, darželi, sudie, vasarėle“

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos.

- Rugsėjo 1-oji – Mokslo ir žinių diena.
- „Kodėlčiaus“ gimtadienio šventė.
- Rugsėjo 21-oji – Taikos diena.

Spalis

Ruduo – sodo darbų ir derliaus metas. Gamtos gėrybių gausu ir miške. Sveika ir skanu valgyti vaisius, daržoves ir miško uogas, juk šiose gėrybėse tiek daug vitaminų, kurie padeda vaikams augti sveikesniems, stipresniems.

Tikslas. Gilinti žinias apie spalvingą ir gėrybių dosnų metų laiką – rudenį.

Uždaviniai:

- Suvokti metų laikų kaitą.
- Sužinoti apie rudens gėrybių naudą sveikatai, pažinti jų įvairovę.

Inicijuoti sveikos mitybos propagavimo veiklą su vaikais, jų tėveliais.

Siūlomos temos:

- „Kelionė rudenėlio takučiu".
- „Rudenėlio spalvos".
- „Vitaminų puota".
- „Gero elgesio ABC".
- „Rudes spalvų paletė".
- „Duonelės kelias".
- „Aš myliu katytę, šuniuką, o tu?"
- „Rudeninė Lašiuko kelionė".
- „Daržo ir sodo dovanos".
- „Fui ir Fe nuotykiai" (apie bakterijas).
- „Miško takeliu".
- „Augu sveikas kaip ridikas".
- „Rudenėlio išdaigos".
- „Rudens skara".
- „Rudens gėrybių tankumyne".
- „Saugok sveikatą – gerk kvapnią arbatą".
- „Kas vyksta? Balos tykšta!".
- „Duona duonutė – pyragų močiutė".
- „Pilna kraitelė sodo gėrybių".
- „Guminio bato istorija".
- „Kas paliko pėdsakus".
- „Aš Ruduo, aš vyras rimtas, štai gėrybių visas šimtas!"
- „Saldų obuoliuką dėsim į krepšiuką".

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos.

- Spalio 4-oji – Pasaulinė gyvūnijos diena.
- Spalio 16-oji – Pasaulinė sveiko maisto diena.
- Dėdės Rudenėlio šventė.
- Paroda „Rudens išdaigos".
- Išvykos į Oko mišką, prie Zumpės tvenkinio.
- Konkursas „Sveikuolių sveikuoliai".
- Pasaulinė muzikos diena.
- Europos saugaus eismo diena.

Lapkritis

Žmogaus gyvenimą neišvengiamai lydi netektys ir išsiskyrimai – artimo žmogaus netektis, tėvelių skyrybos, sveikatos, darbo praradimas, augintinio netektis ir kt. Tai tenka patirti ir vaikams. Labai svarbu žinoti, kaip elgtis, išgyventi, nebijoti pasidalyti savo jausmais ir, jeigu reikia, kreiptis pagalbos.

Tikslas. Pažinti Vėlinių papročius, tradicijas. Kaupti patirtį apie augalų, gyvūnų ir žmonių pasiruošimą žiemai.

Uždaviniai:

- Sužinoti mirusiųjų pagerbimo papročius, mokėti išreikšti užuojautą.
- Patikėti, kad artimieji ar gerai pažįstami žmonės palankūs ir geranoriški ir gebėti jiems atsakyti tuo pačiu.
- Formuoti saugaus elgesio su ugnimi įgūdžius.
- Skirti metų laikų kaitą pagal gamtinius pokyčius.

Siūlomos temos:

- „Nuo galvos iki kojų pirštukų".
- „Aš augu, o močiutė sensta".
- „Baimės".
- „Malonūs žodeliai, kurie šildo kiekvieno širdelę".
- „Lapų šokis vėjyje".
- „Aš saugus, kai žinau".
- „Keičias laikas, mainos rūbas".
- „Pagalba ir pagarba žmogui. Ir aš galiu padėti".
- „Tiku taku laikrodukas".
- „.Diena ir naktis".
- „Tu ne vienas pasaulyje esi".
- „Gandro lizde" (apie išskrendančius paukščius).
- „Prie stalo".
- „Gyvybės ratas".
- „Aš toks, o tu kitoks".
- „Apranga ir mada".
- „Juoda–balta, šilta–šalta".
- „Žodis – skriaudžia, žodis – glaudžia".
- „Mes – mažieji piliečiai".
- „Kas nuplėšė, kas nudraskė gelsvą medžio lapą?".

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos.

- Lapkričio 1-oji – Mirusiųjų pagerbimo diena. Išvyka į miesto kapines.
- Lapkričio 8-oji – Europos sveikos mitybos diena.
- Lapkričio 15-oji – Tarptautinė tolerancijos diena. Draugo diena

Gruodis

Gruodis – kūrybinių ieškojimų ir Kalėdų stebuklo laukimo metas. Puošiame grupę, klausomės pasakų, jas vaidiname. Ugdomas vaikų iniciatyvumas, vaizduotė, jie įgyvendina savo sumanymus, tampa vis kūrybiškesni ir išradingesni.

Tikslas. Puoselėti advento, Kalėdų, Naujųjų metų šventimo tradicijas.

Uždaviniai:

- Pasiruošimas dalyvauti šventiniuose renginiuose, jaustis atsakingam, savarankiškam, susitelkti bendrai veiklai. Būti mandagiam, kukliam, jautriam, susitvardančiam.
- Skatinti žodinę kūrybą, eksperimentuoti, žaisti kalba.
- Ugdyti pasakojimo, deklamavimo įgūdžius.
- Pratintis bendrauti, veikti kartu nedidelėje grupėje, su visa grupe.

Siūlomos temos:

- „Žiemužė snaigėm sninga“.
- „Kiek darbelių, kiek darbų“.
- „Kalėdinė pasaka“.
- „Adventas – Kūčių ir Kalėdų laukimo metas“.
- „Jau Kalėdos, skamba šventiniai varpai“.
- „Parduotuvėje“.
- „Pasakų karalystėje“.
- „Paslaptinga naktis“.
- „Jauku, ramu ir kvepia laukimu“.
- „Kūčiuk, kokia tavo istorija?“.
- „Ant advento slenksčio“.
- „Paštas“.

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos

- Advento vakaronė.
- Svečiuose Kalėdų Senelis.
- Naujieji metai.
- Gruodžio 10 d. – futbolo diena. „Futboliuko“ varžybos.

Sausis

Rūpinimasis gyvūnėliais ir paukšteliais skatina vaikus domėtis, stebėti juos, pažinti ir padėti. Vaikai mokosi prižiūrėti ir globoti. O tai plėtoja palankų emocinį klimatą, kai vaikas dar intensyviau tyrinėja supantį pasaulį, siekia naujų potyrių.

Tikslas. Skatinti domėtis miško aplinka, suvokti gamtos unikalumą ir harmoniją, plėtojant aplinkosauginę veiklą.

Uždaviniai:

- Suvokti gyvūnų ir paukščių gyvybės ratą.
- Ugdyti tinkamas elgesio su naminiais gyvūnais normas, laikytis higienos normų, auginant gyvūnus namuose.
- Atskleisti miško gyvenimą.
- Plėsti supratimą apie gamtoje tykančius pavojus.

Siūlomos temos:

- „Šalta balta žiemužė“.
- „Paukšteliai ir žvėreliai žiemą“.
- „Nulipdysim sniego senį...“
- „Ką slepia miškas“.
- „Baltasis badas“.
- „Gyvūnai žmogaus gyvenime“.
- „Žiemos linksmybės ir džiaugsmai“.
- „Pažinimo, tyrinėjimų ir atradimų savaitė“.
- „Aš ir laikas“.
- „Senelio kieme“.
- „Lik sveika, eglute“.
- „Slapukas šaltukas“.
- „Snaigės šoka smagų šokį! O tu ar moki?“.
- „Laiko karuselė“.
- „Išgąsdinkim žiemą“.
- „Žemės kelionė aplink saulę“.
- „Žiema paukštelių ir gyvūnų gyvenime“.

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos

- Sausio 6-oji – Trys Karaliai.
- Sausio 13-oji – Laisvės gynėjų diena.
- Žiemos sporto pramogos kieme ar Oko miške, Šilinės girininkijoje.
- Išvykos į mišką su gėrybėmis gyvūnams ir paukščiams.

Vasaris

Siekiant išsaugoti lietuviškas tradicijas ir plečiant žinias apie tautai brangias šventes, vaikams perteikiamos džiugios ir gyvybingos emocijos – sužinoma apie Lietuvos praeitį, kalbama apie gimtąjį Tauragės miestą. Siekiamybė ugdyti ir dorą, ir pilietišką žmogų. Koks lietuvis, kuris nepažįsta savo praeities? Aktualu aplankyti kraštotyros muziejų, kur rengiamos edukacinės programos, supažindinančios su prosenelių buitimi, namų ruošos darbais, darbo įrankiais ir kt.

Užgavėnės – tai pati nuotaikingiausia šventė.

Tikslas. Saugoti ir puoselėti tautinį, kultūrinį identitetą, stiprinti pasididžiavimo jausmą Lietuva.

Uždaviniai:

- Supažindinti su lietuvių amatais, palyginant su dabartinėmis technologijomis.
- Suvokti žmonių darbų įvairovę.
- Ugdyti darbštumą, formuoti darbinius įgūdžius. Dirbti ir kurti grožį, džiuginant save ir kitus.
- Turtinti kalbą priežodžiais, patarlėmis, vaizdingais posakiais apie darbą.

Siūlomos temos:

- „Mano gimtinė Lietuva“.
- „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“.
- „Išgąsdinkim žiemą“.
- „Seni daiktai pasakoja apie praeitį“.
- „Moki žodį, žinai kelią“.
- „Amatai, verslai, profesijos“.
- „Protingi ir išdykę skaičiai“.
- „Pasakų ir mįslių skrynelę atvėrus“.
- „Visiems reikalingi namai“.
- „Sveikas kaip ridikas“.
- „Trijų spalvų simfonija“.
- „Užgavėnių šėlsmas“.
- „Šaltą žiemą išvarysim, saulei vartus atdarysim“.
- „Myliu Lietuvėlę – gimtąją šalelę“.
- „Kas tvartelyje gyvena?“

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos

- Vasario 16-oji – Lietuvos valstybės atkūrimo diena.
- Užgavėnės.
- Edukacinės išvykos į Tauragės krašto muziejų ar amatų centrą.

Kovas

Kovas – gamtos pabudimo ir tyrinėjimų metas. Vaikams, kaip būsimiems visuomenės piliečiams, itin svarbu sugebėti stebėti aplinką, įžvelgti aplinkosaugines problemas ir pagal galimybes jas spręsti. Svarbu skiepyti vaikams poreikį saugoti Žemę ir jos išteklius.

Tikslas. Plėtoti vaikų patirtį, atliekant įvairius stebėjimus, tyrinėjimus. Ugdyti gebėjimą matyti ir saugoti gamtos grožį.

Uždaviniai.

- Gėrėtis neužteršta aplinka, susipažinti su kenksmingomis medžiagomis buityje.
- Domėtis ir pažinti augalus, sugrįžtančius paukščius.
- Saugiai elgti buityje ir lauke.

Siūlomos temos:

- „Pavasarėli, paskubėk“.
- „Žemė myli mus kiekvieną“.
- „Gandrinės“.
- „Skamba vyturio daina“.
- „Ekologijos takučiu“.
- „Pasitinkam pavasario giesmininkus“.
- „Statybose“.
- „Žemė žmonių planeta“.
- „Kaip padėti žemei“.
- „Žalią pupą sodinau“.
- „Budinkim žemę spalvotais žiedais ir išdažykim margutį visokiais dažais“.
- „Aš turiu dvi rankeles“.
- „Aš pavasarėlis – linksmas bernužėlis“.
- „Duonelė už auksą brangesnė“.
- „Inkilų kėlimo metas“.
- „Nuo sėklelės iki augalo“.
- „Sveiki sugrįžę į gimtinę“.
- „Žemė – mūsų namai“.

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos

- Kaziuko mugė.
- Kovo 11-oji – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena.
- Kovo 20-oji – Žemės diena.
- Ekologinė akcija „Renku baterijas“.
- Šventinė popietė „Velykėlės pas zuikius“.
- Kovo 27-oji – Teatro diena.
- Inkilų kėlimo šventė Pagramančio regioniniame parke.

Balandis

Sveikos gyvensenos ugdymas labai aktualus. Analizuojant vaikų sergamumo duomenis matyti, kad didžiausią dalį sudaro kvėpavimo organų ligos. Išaugo psichikos ir elgesio sutrikimų. Padidėjo vaikų sergamumas jungiamojo audinio ir skeleto raumenų, nervų sistemos ir jutimo ligomis. Sveikatos statistikos duomenys rodo nuolat prastėjančią vaikų sveikatos būklę.

Tikslas. Siekti savo ir kitų saugumo, fizinio judėjimo, sveikos mitybos ir saugios gyvensenos įgūdžių svarbos sveikatai supratimo.

Uždaviniai:

- Įgyti žinių apie kūno sandarą, suvokti savo fizinę būklę ir kūno poreikius, rūpintis savo higiena.
- Įgyti pasitikėjimo savimi ir savo jėgomis.
- Lavinti lankstumą, vikrumą, ugdyti valią, ištvermę, drąsą.
- Įgyti sveikos mitybos įgūdžių.
- Domėtis vandens svarba žmogaus gyvenime.

Siūlomos temos:

- „Mus kalbina knygos lapeliai“.
- „Noriu augti sveikas“.
- „Mano dantukai“.
- „Švaros karalius – muilas“.
- „Šviesoforas“.
- „Saugau save ir kitus“.
- „Sveiki dantukai“.
- „Vandenėlis šaltas – veidelis baltas“.
- „Sportas – sveikata“.
- „Meluoti negarbinga, meluoti negražu“.
- „Švari žemė, sveikas maistas – laimingas vaikas“.
- „ Knygelės – tavo mokytojos“.
- „Teka, banguoja, tyvuliuoja...“
- „Mandagumo gatvė“.
- „Seku, seku pasaką“.
- „Knygele, padėk man pažinti save ir pasaulį“.
- „Vitaminai – mano draugai“.
- „Spalvos mano gyvenime“.

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos

- Balandžio 2-oji – Tarptautinė vaikiškos knygos diena.
- Akcija „Darom“.
- Balandžio 6-oji – Saugaus eismo diena.
- Konkursas „Saugūs ir sveiki“, akcija „Aš noriu būti sveikas“.
- Respublikinis projektas „Lietuvos mažųjų žaidynės“.

Gegužė

Šeima – tai brangiausia, tai saugumo ir laimės vieta. Vaikui labai svarbu, kad jį augintų abu tėvai – mama ir tėtis. Labai svarbu išugdyti pagarbą, dėkingumą mamai, tėčiui, seneliams ir kitiems šeimos nariams.

Vasara – atostogų metas. Vaikams labai aktualu žinoti apie visus pavojus, tykančius miške, prie vandens ir kt.

Tikslas. Plėsti supratimą apie šeimą, jos vertybes. Supažindinti su išvykų ir kt. pramogų gamtoje, prie vandens ypatumais.

Uždaviniai:

- Suvokti dėkingumo ir pagarbos šeimai prasmę. Domėtis ir rūpintis šeima ir papročiais.
- Domėtis vasaros gamta. Susipažinti su kaimo kraštovaizdžiu, žmonių gyvenimu ir darbu.

Siūlomos temos:

- „Šviesk ir šildyk savo meile“.
- „Noriu būti toks kaip tėtis“.
- Mano graži šeimynėlė“.
- „Žaliojoje pievelėje“.
- „Gegužės žiedai“.
- „Aš labai myliu savo mamą“.
- „Svajonių kelionė“.
- „Kelionė oro balionu“.
- „Jei aš turėčiau burtų lazdelę“.
- „Per balas“.
- „Gėlės mūsų gyvenime“.
- „Smėlio laboratorija“.
- „Nuostabių akimirkų gaudyklės beieškant“.
- „Ką aš veikiu su savo šeima“.
- Draugiška šeima – mama, tėtis ir aš“.
- „Žaidimų dienelės“.
- „Pažaiskime“.
- „Smėlio laboratorija“.
- „Ropi ropi ropinėja“.
- „Bandau suprasti kitą“.

Atmintinos dienos. Popietės. Renginiai. Parodos. Akcijos. Išvykos

- Pirmasis gegužės sekmadienis – Motinos diena.
- Gegužės 15-oji – Šeimos diena.
- Pirmasis birželio sekmadienis – Tėvo diena.
- Šeimų sporto šventė.
- Atsisveikinimas su darželiu.
- Birželio 1-oji – Tarptautinė vaikų gynimo diena.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2013-12-23 nutarimas Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo" (Valstybės žinios, 2013-12-30, Nr.140-7095).
3. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-07-22 įsakymas Nr. ISAK-1557 „Dėl ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodikos" (Žin., 2005, Nr. 94-3522).
5. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius, Minklės leidyba, 2001.
6. Gage N. L., Berliner D. C. Pedagoginė psichologija. Vilnius, 1994.
7. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius, Eugrimas, 1998.
8. Juodaitytė A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vilnius, 2003. p. 77
9. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa. Vilnius, 2003.
10. Verseckienė O., Marcinkas F. ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995.
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvensenos įgūdžių ugdymo programa. Vilnius, Leidybos centras, 1997.
12. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2015.

Ikimokyklinio ugdymo programa

„Kodėlčiukų žingsneliai"

Redaktorė *Genovaitė Lapinskaitė*
Leidybos vadovė *Danguolė Vasiliauskienė*
Maketuotoja *Jūratė Šimkienė*

2018-08-10. 7,5 leidyb. apsk. l. Tiražas 20 egz. Reg. Nr. 32-989.
Išleido K. J. Vasiliausko leidykla LUCILIJUS, http://leidyklalucilijus.lt/
Stoties g. 5-6, LT-77156 Šiauliai.
El. paštas lucilijus.uzsakymams@gmail.com, tel./faksas (8 41) 42 18 57.